

REGIONAL KULTURPLAN FÖR KRONOBERGS LÄN

2018–2020

REGION
KRONOBERG

FÖRORD

Ett gott liv i ett livskraftigt Kronoberg är Region Kronobergs övergripande vision.

Vår kulturpolitiska vision är att Kronoberg ska erbjuda ett kulturliv med bredd och spets. Med spets menar vi konstnärlig förnyelse och fortsatt utveckling av Kronobergs unika styrkeområden. Bredd innebär att garantera en stabil kulturell infrastruktur som är angelägen, tillgänglig och inkluderande. I Kronoberg ska det finnas goda möjligheter för invånaren och besökaren att ta del av, och själv utöva, kultur. Det ska också finnas utrymme för det professionella och det egna skapandet att mötas. Nya initiativ, det oväntade och okonventionella, ska värnas och digitaliseringens möjligheter ska tas tillvara i utvecklingen.

De nationella kulturpolitiska målen utgör en grund för Region Kronobergs kulturpolitiska vision. Det handlar om att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

Det här är Kronobergs tredje kulturplan. Den beskriver både framgångar och utmaningar på kulturområdet. Vi berättar också var vi vill att Kronoberg ska vara år 2020.

Vi vill tacka alla de aktörer i och utanför Kronoberg som bidrar i arbetet med att forma och genomföra kulturplanen; det professionella kulturlivet, det civila samhället och länets åtta kommuner.

Tack också till länets invånare – de kulturella Kronobergarna – vars aktiva deltagande både prövar och levandegör vår kulturpolitiska vision om ett kulturliv med bredd och spets.

Ett stort tack även till våra fem grannlän; Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar och Skåne. Ett kulturliv med bredd och spets rör sig över geografiska gränser, konstområden och sektorer och ett enat Sydsverige skapar ett starkt kultursverige. ■

Ragnar Lindberg (S)
Ordförande kulturnämnden

RosMarie Jönsson Neckö (S)
1:e vice ordförande kulturnämnden

Pernilla Sjöberg (M)
2:e vice ordförande kulturnämnden

s.9

REGION KRONOBERGS PRIORITERADE UTVECKLINGSSOMRÅDEN 2018–2020

FÖR ATT UTVECKLA KULTUROMRÅDET I KRONOBERG PRIORITERAR REGION KRONOBERG FEM UTVECKLINGSSOMRÅDEN 2018-2020. HÄR BESKRIVS VAR KRONOBERGS LÄN SKA VARA PÅ KULTUROMRÅDET ÅR 2020 OCH VAD SOM BEHÖVER SKE FÖR ATT VI SKA TA OSS DIT.

Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kultursverige

Kultur i hela Kronoberg

En internationell arena för muntligt berättande

Det fria ordet i Kronoberg

En starkare infrastruktur för bild och form

**Bilaga: Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kultursverige
– Positionspapper Regionsamverkan Sydsverige Kultur 2017**

KULTUR OCH KULTURPOLITIK – KULTURPLANENS SAMMANHANG

EN FÖRDJUPNING AV BAKGRUNDEN TILL EN REGIONAL KULTURPLAN OCH VAD DEN RESULTERAR I. HÄR DEFINIERAS VIKTIGA BEGREPP PÅ DET KULTURPOLITISKA OMRÅDET. DET FINNS OCKSÅ EN BESKRIVNING AV VEM SOM ANSVARAR FÖR VAD I KULTURPOLITIKEN PÅ NATIONELL, REGIONAL OCH KOMMUNAL NIVÅ.

Vad är en regional kulturplan?

Kultursamverkansmodellen

Vad blir resultatet av en kulturplan?

Kulturdefinition

Kulturens egenvärde och armlängds avstånd

Nationell, regional och kommunal kulturpolitik – vem ansvarar för vad?

s.26

s.34

DEN KULTURELLA INFRASTRUKTUREN I KRONOBERG

EN FÖRDJUPNING OCH NULÄGESANALYS AV VAD SOM UTMÄRKER KULTURLIVET I KRONOBERG. HÄR BESKRIVS NULÄGE, UTMANINGAR OCH UTVECKLING FÖR RESPEKTIVE KONSTOMRÅDE.

Centrala utmaningar på kulturområdet

Teater och dans i Kronoberg

Musik i Kronoberg

Kulturarv och kulturmiljö i Kronoberg

Muntligt berättande i Kronoberg

Yttrandefrihet, litteratur och läsfrämjande i Kronoberg

Film i Kronoberg

Bild och form i Kronoberg

Hemslöjd i Kronoberg

Det civila samhället och folkbildningen i Kronoberg

SÅ FORMAS OCH GENOMFÖRS KULTURPLANEN

EN FÖRDJUPNING AV HUR DET GÅR TILL NÄR DEN REGIONALA KULTURPLANEN I KRONOBERG FORMAS OCH GENOMFÖRS. HÄR BESKRIVS OCKSÅ HUR HÅLLBART REGIONALT UTVECKLINGSARBETE BEDRIVS OCH VILKA VERKTYG REGION KRONOBERG ANVÄNDER FÖR ATT FÖRVERKLIGA MÅLEN I KULTURPLANEN.

Gröna tråden – en metod för hållbart regionalt utvecklingsarbete

Gröna tråden på kulturområdet

Hållbarhetsperspektiv

Ekonomiska verktyg för att genomföra kulturplanen

Kulturplanens relation till andra strategier

s.61

Foto: Lina Aliksson, Jannice Honey, Musik i Syd, Anna Nordström, Mats Samuelsson

REGION KRONOBERGS PRIORITERADE UTVECKLINGSMRÅDEN 2018–2020

Många aktörer bidrar till att skapa ett rikt kulturliv i Kronoberg. Det professionella kulturlivet, det civila samhället, länets kommuner, Region Kronoberg och omgivande län ansvarar gemensamt för länets *kulturella infrastruktur*¹ och dess utveckling. Andra viktiga aktörer är folkbildning, universitet och högskolor, näringsliv samt nationella myndigheter.

Kronobergs kulturliv har både styrkeområden och områden som behöver utvecklas. I kulturplanens fördjupning *Den kulturella infrastrukturen i Kronoberg* beskrivs nuläge och utveckling för varje konstområde. Utöver den ordinarie verksamhet och utveckling som sker på varje konstområde har dialogerna inför den nya kulturplanen visat att det finns behov av att satsa extra på några utvecklingsområden. Region Kronoberg har valt ut fem av dessa:

ETT ENAT SYDSVERIGE SKAPAR ETT STARKT KULTURSVRIGE

KULTUR I HELA KRONOBERG

EN INTERNATIONELL ARENA FÖR MUNTligt BERÄTTANDE

DET FRIA ORDET I KRONOBERG

EN STARKARE INFRASTRUKTUR FÖR BILD OCH FORM

De prioriterade utvecklingsområdena presenteras utan inbördes ordning. De kommer att styra det regionala utvecklingsarbetet på kulturområdet 2018-2020 och kompletterar den ordinarie verksamhet och utveckling som sker. Kulturplanen beskriver vilka de övergripande målen är för varje utvecklingsområde och ger exempel på vad som ska hända under perioden 2018-2020. Varje år formuleras mer konkreta handlingsplaner. Det är möjligt att följa arbetet genom Region Kronobergs kulturblogg kulturplankronoberg.se. Tidigare genomfört utvecklingsarbete visar behovet av flexibilitet. Insatserna kan förändras under perioden för att uppnå de övergripande målen.

Alla insatser ska bidra till de nationella och regionala kulturpolitiska målen och leda till hållbar regional utveckling. Särskild vikt läggs vid barn och unga, mångfald, jämställdhet och tillgänglighet.

¹ Kulturell infrastruktur är ett begrepp som brukar användas för att beskriva de strukturer som behövs för att möjliggöra konstnärligt skapande samt tillgängliggöra det för allmänheten.

Det här är Sydsverige

2,6 miljoner invånare
26 % av Sveriges befolkning
6 regioner
77 kommuner
Strategiskt geografiskt
läge i norra Europa
www.regionsamverkan.se

A Line Up

Foto: Alexander Kenney

ETT ENAT SYDSVERIGE SKAPAR ETT STARKT KULTURSVRIGE

Samverkan är stark i Sydsverige. Det finns en lång tradition av samverkan mellan såväl kulturorganisationer som regioner.

Regionsamverkan Sydsverige är ett samarbetsorgan för de sex sydligaste regionerna i Sverige; Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne. De sex regionerna samarbetar inom områdena regional utveckling, infrastruktur, kollektivtrafik, kultur samt hälso- och sjukvård.² Målet är att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige, till förmån för hela landet. För att uppnå målet har Regionsamverkan Sydsverige enats kring tre kulturpolitiska prioriteringar³:

- **Sydsverige lockar**
Dynamiskt och öppet med internationell lyskraft
- **Sydsverige samverkar**
En kulturpolitik som stimulerar samverkan
- **Sydsverige tillgängliggör**
Ett gränslöst Sydsverige tillgängligt för alla

SAMVERKAN SKAPAR KONSTNÄRLIG FÖRNYELSE I KRONOBERG

Alla Kronobergs åtta kommuner angränsar till ett annat län. Kulturlivet i Kronoberg bygger i hög utsträckning på samverkan med omgivande län. Region Kronoberg äger och samfinansierar kulturorganisationer tillsammans med andra regioner. Musik i Syd ägs med Skåne, Regionteatern Blekinge Kronoberg med Blekinge och Växjö kommun. Danskonsulentverksamheten Dans i Sydost och det regionala filmresurscentrat Reaktor Sydost delas med Blekinge och Kalmar. Den regionala biblioteksverksamheten med Blekinge. Även på arkivområdet finns gemensam verksamhet, till exempel Smålands konstarkiv som delas med Jönköpings län och Värnamo kommun.

Samverkan med omgivande län är en framgångsfaktor för ett glest befolkat län som Kronoberg. När Sydsverige

samverkar förbättras förutsättningarna för spets och konstnärlig förnyelse i Kronoberg. Till exempel har infrastrukturen för den professionella dansen stärkts i hela Sydsverige och samtidskonsten har fått mer utrymme genom projektet Nya Småland.

VAD SKA HÄNDA 2018-2020?

Regionsamverkan Sydsveriges kulturpolitiska positionspapper beskriver vilka insatser som kulturpolitiken i Sydsverige ska genomföra gemensamt. Till positionspapperet kopplas en handlingsplan.

Det sydsvenska samarbetet är fortsatt högt prioriterat av Region Kronoberg. Utvecklingen av både den professionella dansen och bild- och formkonsten fortsätter. Samtidigt behöver nya utvecklingsområden prioriteras. Utifrån Kronobergs förutsättningar är det, inom det sydsvenska samarbetet, framförallt prioriterat att stärka utvecklingsarbetet kring ökad tillgänglighet och breddat deltagande i kulturlivet. En stor bredd och mångfald i kulturella uttryck ger goda förutsättningar att nå nya målgrupper och motverka segregation och utanförskap.

Region Kronoberg kommer även att driva utvecklingsarbete kring konstnärlig förnyelse inom muntligt berättande och det fria ordet kommande period och ser gärna sydsvenska samarbeten kring dessa områden. Ytterligare ett gemensamt utvecklingsområde där Region Kronoberg ser stora fördelar med att samverka i en sydsvensk geografi är digitalisering, både vad gäller konstnärlig förnyelse och utvecklad tillgänglighet till kultur. Utöver detta finns det också behov av att utreda filmområdets organisering i Sydsverige.

HUR SKA INSATSERNA GENOMFÖRAS?

Insatserna genomförs inom ramen för berörda aktörers ordinarie uppdrag samt genom utvecklingsmedel. Genom ökad samverkan utnyttjas även kompetens och resurser mer effektivt.

KULTURPOLITISKA MÅL

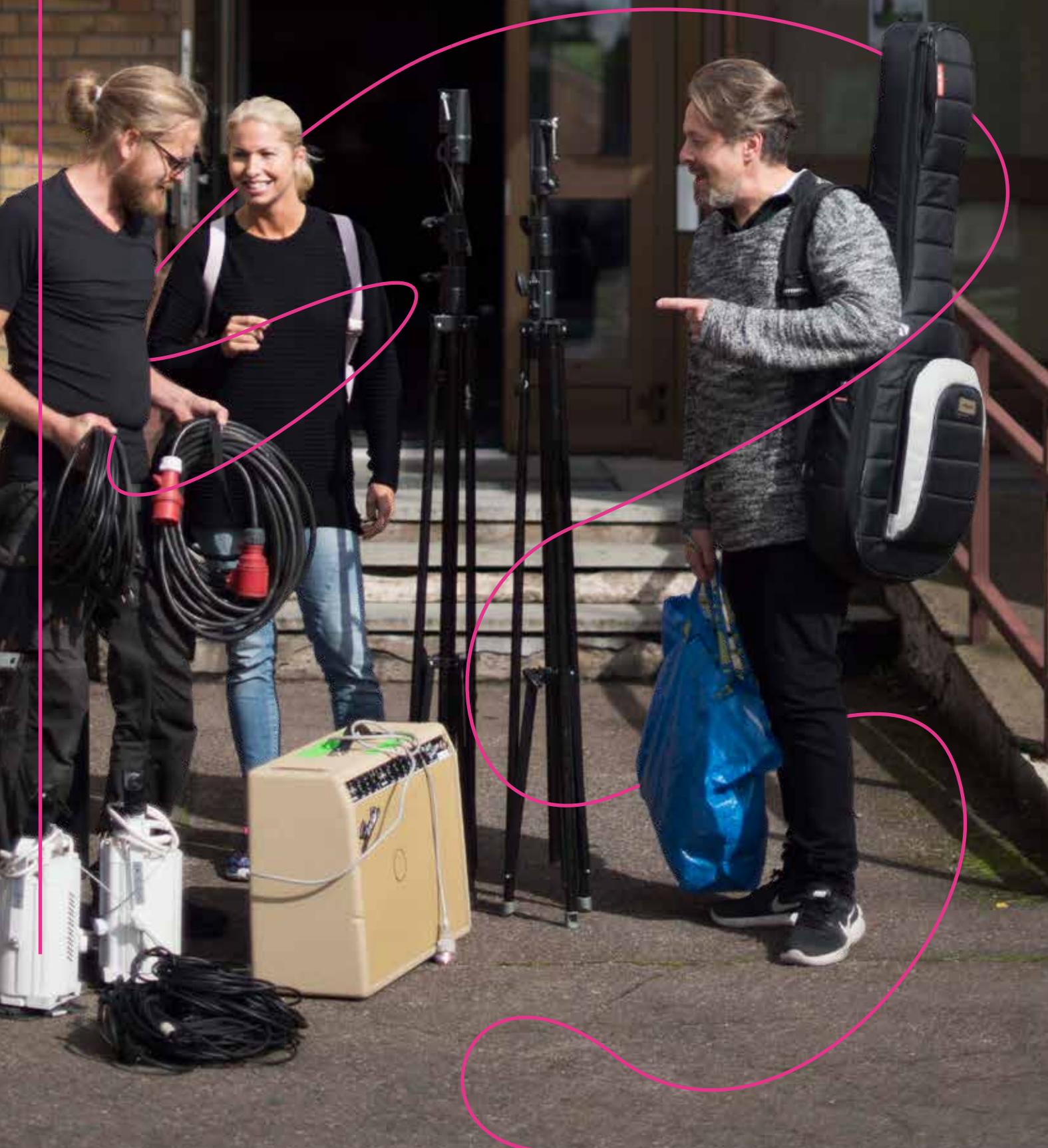
Målsättningen är att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige till förmån för hela landet. Regionsamverkan Sydsverige arbetar tillsammans med staten för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen och verkar dessutom för att Sydsverige ska få ett större ansvar för nationella kulturpolitiska uppdrag.

²Läs mer på www.regionsamverkan.se

³Se bilaga Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kultursverige – Positionspapper Regionsamverkan Sydsverige Kultur 2017, antaget av Regionsamverkan Sydsveriges kulturutskott 2017-09-07, för beslut i Regionsamverkan Sydsveriges styrelse 2017-11-23 och därefter i respektive organisation.

Om du inte kan ta dig till kulturen så kommer kulturen till dig. Rörlig kultur är en framgångsfaktor i ett glest befolkat län som Kronoberg. Genom Musik i Syds satsning Musikriket får både kronobergare och skåningar ta del av professionell musik på hemmaplan. Här sångerskan Victoria Tolstoy, gitarristen Krister Jonsson och Anders Smedenmark från Musik i Syd utanför Folkets hus i Alstermo.

Foto: Lina Alriksson

KULTUR I HELA KRONOBERG

Kronoberg ska erbjuda ett kulturliv med bredd och spets. Samtidigt är Kronoberg ett glest befolkat län. Möjligheterna för invånarna att ta del och utöva kultur varierar. Det kan handla om skillnader i intresse men också om kulturutbud och hur förutsättningarna ser ut för olika grupper att ta del av eller utöva kultur. Annat som kan påverka är ålder, utbildning, var man bor samt kommunal kulturpolitik och kulturbudget. Tillgång till lokaler, mötesplatser, arrangörer och kollektivtrafik har också betydelse för om invånarna i Kronoberg har tillgång till kultur eller inte.

Ett sätt att hantera den här utmaningen är att göra den regionalt finansierade kulturen mer rörlig. I Kronoberg är det strategiska arbetet med uppsökande kulturverksamhet en framgångsfaktor. Några exempel är Regionteatern Blekinge Kronobergs turnerande produktioner framförallt för barn och unga och Musik i Syds satsning på Musikriket med professionell musik för invånarna i nära samarbete med kommuner och det civila samhället. Även mindre kulturorganisationer, som Hemslöjden i Kronoberg, arbetar framgångsrikt i samverkan med exempelvis bibliotek, studieförbund och det civila samhället för att tillgängliggöra sin verksamhet i hela Kronoberg.

Länets kommuner är centrala aktörer för att kultur ska kunna erbjudas i hela länet. De producerar själva ett omfattande kulturutbud, bland annat genom musik- och kulturskolor. De skapar även förutsättningar för professionella kulturskapare på lokal nivå, ansvarar offentlig gestaltning och stöd till det civila samhället. Det civila samhällets organisationer på lokal nivå, bland annat kultur- och arrangörsföreningar, är också viktiga för möjligheterna att ta del av och själv utöva kultur. Här har också länets studieförbund en betydelsefull roll som regional stödstruktur för föreningslivet på lokal nivå.

För att kommunerna ska kunna dra nytta av det regionalt finansierade kulturutbudet behöver Region Kronoberg och länets kommuner fortsätta arbeta tillsammans. Kulturorganisationer med regionala uppdrag signalerar att det blir allt svårare att nå ut på lokal nivå. Det är en utveckling som sker parallellt med verksamhetsutveckling kring mer rörlig kultur. Här finns en obalans och behov av tydlighet kring både förväntningar och ambitionsnivå i respektive kommun. Om regionala kulturorganisationer förväntas ta ett större ansvar för lokala arrangemang påverkar det deras möjligheter att genomföra sitt grunduppdrag. Det vill säga dels att producera ett utbud med hög konstnärlig kvalitet som i många fall även turnerar och dels utveckla arbetet med konstnärlig förnyelse.

KULTURPOLITISKA MÅL

Det regionala kulturpolitiska målet är att Kronoberg ska ha en kulturell infrastruktur som är tillgänglig i hela länet.

Indikatorer för att följa upp målet:

- **Ökad geografisk spridning av kultur** Andelen regionala kulturaktiviteter⁴ i länets kommuner ska ligga i nivå med befolkningen
- **Ökat deltagande** Högre andel av grupper som enligt kulturvaneundersökningen⁵ är underrepresenterade tar del av och utövar kultur
- **Befolkningen ska öka** Mellan 2014-2025 ska befolkningstillväxten i länet överstiga medianen för riket

Den regionala prioriteringen bidrar till att uppfylla följande nationella kulturpolitiska mål:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

⁴Enligt Region Kronobergs kulturindex.

⁵En undersökning av invånarnas kulturvanor som genomförs kontinuerligt inom Regionsamverkan Sydsvrige.

VAR SKA KRONOBERG VARA 2020?

År 2020 erbjuder Kronobergs län många platser för kultur. De lokala förutsättningarna har varit utgångspunkten för det strategiska arbetet med att göra kulturen mer tillgänglig i hela Kronoberg. Kommunerna, det professionella kulturlivet och det civila samhället har arbetat tillsammans för att dela erfarenheter och skapa nätverk. Gemensam planering har inneburit att resurser används på ett hållbart sätt. En framgångsfaktor i arbetet är att kommunernas förutsättningar att utnyttja det regionalt finansierade kulturutbudet har stärkts, vilket möter den verksamhetsutveckling som sker i de regionala kulturorganisationerna.

År 2020 möter länets invånare kultur digitalt och på okonventionella platser. Utvecklingsarbetet har bidragit till att invånare som inte själva aktivt tar del av kultur erbjuds fler möjligheter att möta den i sin vardag.

År 2020 efterfrågas Kronoberg och Sydsveriges metoder för breddad delaktighet i kulturlivet och utvecklingsarbete kring att göra kultur tillgängligt för invånarna.

VAD SKA HÄNDA 2018-2020?

För att nå målet kommer Region Kronoberg att samarbeta med berörda aktörer kring olika insatser, till exempel att:

- underlätta invånarnas möjligheter att uppleva och delta i kultur i hela Sydsverige, bland annat genom att utveckla nya metoder för ökad tillgänglighet och initiera gemensam forskning för ökat deltagande i kulturlivet,

- stimulera ökad samverkan mellan kommunerna, det professionella kulturlivet och det civila samhället,
- stärka det lokala arrangörskapet,
- utveckla kultur på okonventionella platser och undersöka förutsättningarna för ett regionalt produktionsstöd för att möjliggöra nya initiativ,
- stimulera verksamhetsutveckling kring digitalisering,
- stärka förutsättningarna för det civila samhället med särskilt fokus på stödsystem och lokaler,
- öka samverkan kring kulturområdets förutsättningar och behov i Sydsverige kopplat till kollektivtrafik- och samhällsplanering,
- utveckla formerna för kultur i skola, vård och omsorg.

HUR SKA UTVECKLINGSARBETET FINANSIERAS?

Utvecklingsarbetet genomförs av berörda aktörer i deras ordinarie uppdrag. Det kan också finansieras med utvecklingsmedel. Den regionala finansieringen har utökats för att möjliggöra särskilda insatser kring kultur i vården och kultur på okonventionella platser.

**DET REGIONALA
KULTURPOLITISKA
MÅLET ÄR ATT
KRONOBERG SKA
HA EN KULTURELL
INFRASTRUKTUR SOM
ÄR TILLGÄNGLIG
I HELA LÄNET**

Berättarnätet Kronoberg arbetar med att trygga det muntliga berättandet och använder även nya sätt för att tillgängliggöra Kronobergs sägenplatser för fler. Här lyssnar en familj på berättelsen om Lille Petter Johans stuga utanför Eneryda, en del av Sagobygden.

Foto: Mats Samuelsson

EN INTERNATIONELL ARENA FÖR MUNTligt BERÄTTANDE

Kronoberg har en unik muntlig berättartradition. Berättarnätet Kronoberg har sitt säte i Ljungby och verksamhet i Sagobygden som utgörs av Alvesta, Ljungby och Älmhults kommuner. Berättarnätet Kronoberg ingår i det nationella arbetet med Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet. Under 2017 har regeringen ansökt om att Sagobygden ska bli Sveriges första goda exempel i Unescos register för tryggnad av det immateriella kulturarvet.

VAR SKA KRONOBERG VARA 2020?

År 2020 är Kronoberg en nationell och internationell samarbetspart i frågor som rör det immateriella kulturarvet med inriktning på det muntliga berättandet. Kronoberg uppmärksammas för sitt arbete med länets unika platsspecifika immateriella kulturarv och de metoder som utvecklats av Berättarnätet Kronoberg. Kronobergs utveckling på området har även bidragit till att stärka muntligt berättande som konstform på nationell nivå.

År 2020 har en stabil grund skapats för att göra det muntliga berättandet till en profilfråga för Kronoberg. Sagobygdens kommuner arbetar tillsammans för att använda den muntliga berättartraditionen som en gemensam resurs. Arbetet inspirerar till sektorsövergripande samverkan kring invånarnas egna berättelser, samtida berättande, arbete med demokrati och integration samt besöksnäring.

VAD SKA HÄNDA 2018-2020?

För att nå målet kommer Region Kronoberg att samarbeta med berörda aktörer kring olika insatser, till exempel att:

- stärka Berättarnätet Kronobergs förutsättningar att verka lokalt, regionalt, nationellt och internationellt,
- verka för fler interregionala samarbeten, erfarenhetsutbyten och utvecklingsprojekt,
- öka kunskapen om den muntliga berättartradition som finns i Kronoberg,
- säkerställa utveckling och konstnärlig förnyelse genom samverkan med högskolor och universitet samt kompetensutveckling för professionella kulturskapare på området,
- utveckla potentialen i länets muntliga berättartradition utifrån ett besöksnäringssperspektiv.

HUR SKA INSATSERNA GENOMFÖRAS?

Insatserna genomförs inom ramen för berörda aktörers ordinarie uppdrag samt genom utvecklingsmedel. Ambitionen är även att under perioden arbeta för en utökad kommunal, regional och statlig finansiering.

KULTURPOLITISKA MÅL

Det regionala kulturpolitiska målet är att Kronoberg ska vara en internationell arena för det muntliga berättandet.

Indikatorer för att följa upp målet:

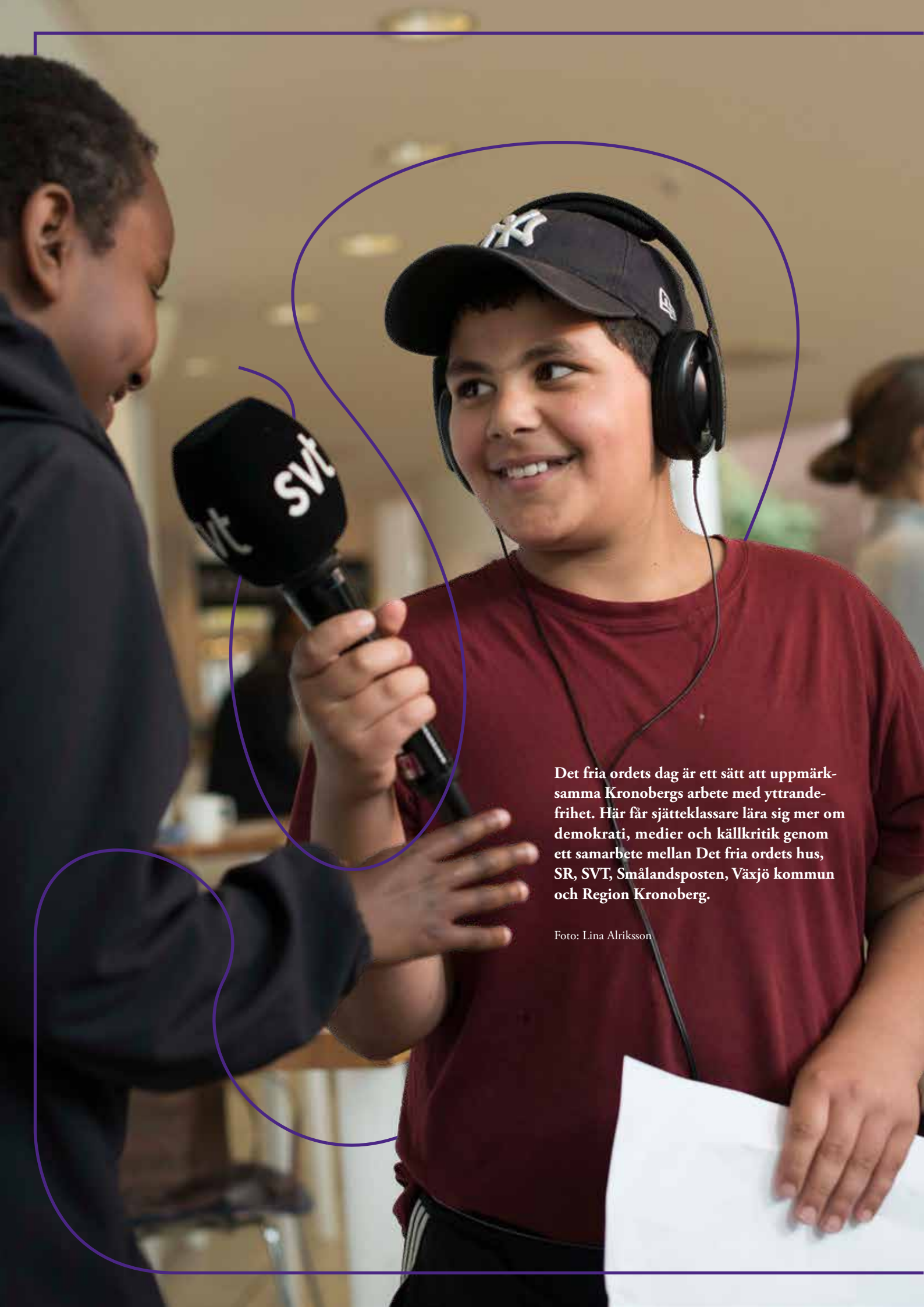
- **Ökad internationalisering** Antal nationella och internationella utbyten och samverkan ökar i Berättarnätet Kronobergs verksamhet
- **Ökat deltagande** Fler invånare och besökare tar del av Berättarnätet Kronobergs verksamhet

Den regionala prioriteringen bidrar till att uppfylla följande nationella kulturpolitiska mål:

- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan.

Den regionala prioriteringen bidrar även till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen för kulturmiljö.⁶

⁶Se sid. 45

Det fria ordets dag är ett sätt att uppmärksamma Kronobergs arbete med yttrandefrihet. Här får sjätteklassare lära sig mer om demokrati, medier och källkritik genom ett samarbete mellan Det fria ordets hus, SR, SVT, Smålandsposten, Växjö kommun och Region Kronoberg.

Foto: Lina Alriksson

DET FRIA ORDET I KRONOBERG

Kronobergs län bär på ett rikt litterärt arv. Värnandet av det fria ordet har en särskilt stark ställning i länet. Många skriver i Kronoberg och länet har flest bibliotek per invånare i landet. Litteratur som konstform har stor betydelse för ett demokratiskt samhälle. Det är viktigt att lyfta fram den konstnärliga utvecklingen och förutsättningarna för professionella kulturskapare på området. Att särskilt värna det fria ordet, demokrati och yttrandefrihet skapar mångfald och möten mellan olika människor och berättelser.

VAR SKA KRONOBERG VARA 2020?

År 2020 lyfts Kronobergs metodiska arbete med yttrandefrihet som ett gott exempel för att möta de utmaningar som skrivande och debatt medför idag. Verksamheten i Det fria ordets hus har utvecklats till en resurs i det kommunala arbetet med yttrandefrihet,

framförallt för barn och unga. Detta har bidragit till att stärka kopplingen mellan Kronobergs litterära arv, samtida litteratur och invånarnas egna uttryck.

År 2020 står frågor om yttrandefrihet och litteratur högt på agendan i Kronoberg. Länet håller på att utvecklas till en plats som professionella kulturskapare på litteraturområdet väljer att verka på. Starkare samordning och strategiska utvecklingsinsatser har bidragit till att förbättra villkoren. Kronoberg är en självklar plats för både skrivande och läsande.

År 2020 har bibliotekens roll som lokala mötesplatser stärkts. Det bidrar till att skapa öppna och hållbara livsmiljöer i Kronoberg. Biblioteksrummet har utvecklats med innovativa lösningar som främjar läsande och möter invånarnas behov.

KULTURPOLITISKA MÅL

Det regionala kulturpolitiska målet är att Kronoberg ska vara ledande i arbetet med yttrandefrihet och att infrastrukturen för litteratur och läsfrämjande ska stärkas.

Indikatorer för att följa upp målet:

- **Det fria ordets hus som regional resurs** Aktiviteter utanför Växjö kommun ska öka
- **Professionella kulturskapares villkor** Fler väljer att verka i länet och inkomstnivån för yrkesgruppen ökar
- **Invånarnas läsvanor** Antalet invånare som läser och utlåning på bibliotek ska vara större än i riket

Den regionala prioriteringen bidrar till att uppfylla följande nationella kulturpolitiska mål:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Den regionala prioriteringen bidrar även till att uppfylla det nationella kulturpolitiska målet kring läsfrämjande: att alla i Sverige, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

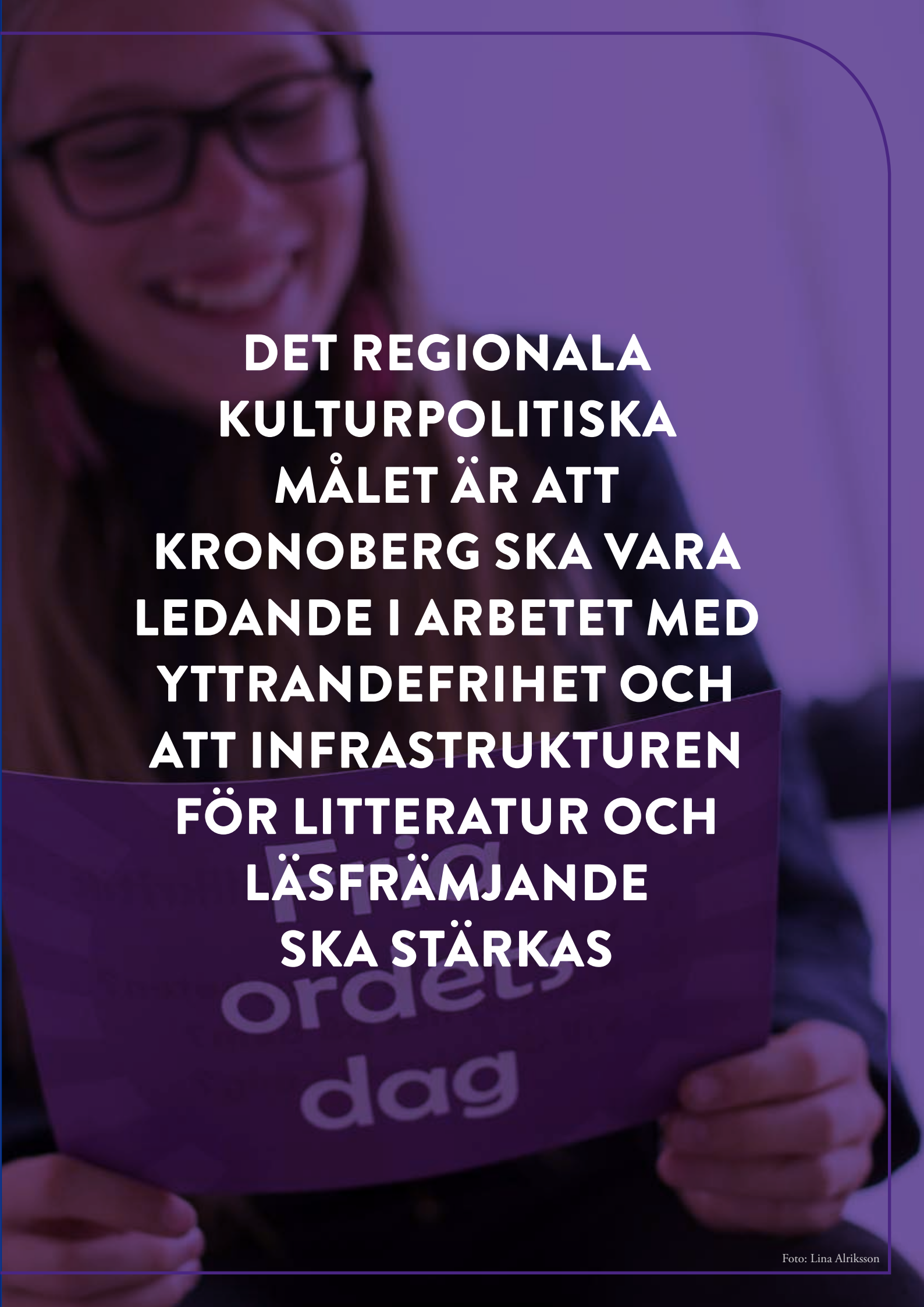
VAD SKA HÄNDA 2018-2020?

För att nå målet kommer Region Kronoberg att samarbeta med berörda aktörer kring olika insatser, till exempel att:

- stärka möjligheterna för Det fria ordets hus att fungera som en regional resurs,
- utveckla formerna för arbete med det fria ordet i skolan,
- undersöka förutsättningarna för en regional fristadsmodell anpassad efter Kronobergs förutsättningar,
- utveckla arbetet med residensverksamhet inom Regionsamverkan Sydsverige,
- utveckla regional samordning av arbetet med litteratur och läsfrämjande,
- verka för fler interregionala samarbeten, erfarenhetsutbyten och utvecklingsprojekt,
- stärka nätverk, möjligheter till kompetensutveckling, tillgång till stipendier och regionala företagsfrämjande system för professionella kulturskapare på området,
- öka tillämpningen av Sveriges författarförbunds arvodesrekommendationer,
- stimulera innovationsarbete på biblioteksområdet för att främja läsande och stärka biblioteken som lokala mötesplatser,
- stärka samarbetet med folkhälsoområdet kring små barns språkutveckling.

HUR SKA INSATSERNA GENOMFÖRAS?

Insatserna genomförs inom ramen för berörda aktörers ordinarie uppdrag samt genom utvecklingsmedel.

**DET REGIONALA
KULTURPOLITISKA
MÅLET ÄR ATT
KRONOBERG SKA VARA
LEDANDE I ARBETET MED
YTTRANDEFRIHET OCH
ATT INFRASTRUKTUREN
FÖR LITTERATUR OCH
LÄSFRÄMJANDE
SKA STÄRKAS**

EN STARKARE INFRASTRUKTUR FÖR BILD OCH FORM

Småland är starkt förknippat med glaskonst, konsthantverk och design. Traditionellt har detta varit viktiga näringar i Kronoberg. Många olika aktörer, i och utanför Kronoberg, skapar möjligheter för invånare och besökare att utöva och ta del av bild- och formkonst. Strategiska utvecklingsinsatser har bidragit till att stärka områdets infrastruktur i Kronoberg.

Ett vitalt och utforskande kulturliv bygger på att professionella kulturskapare kan utveckla sina konsthantverk och verka under rimliga arbetsvillkor. För de professionella bild- och formkonstnärerna är situationen på arbetsmarknaden en utmaning.

VAR SKA KRONOBERG VARA 2020?

År 2020 har regional samordning och ökad samverkan mellan bild- och formaktörer, i och utanför Kronoberg, bidragit till en starkare infrastruktur för bild- och formkonst i Sydsverige. Kronobergs roll som partner för internationella utvecklingsinsatser har stärkts inom det sydsvenska samarbetet.

År 2020 har arbetsmarknaden för bild- och formkonstnärer stärkts. Exempel på insatser som bidragit till detta är konstnärliga projekt och fler arenor för bild- och formkonst. Även residensverksamhet, där konstnärer kan fördjupa sitt arbete genom att vistas på plats under en begränsad tid, har bidragit. Förutsättningarna för återväxt har förbättrats. Kronoberg och Sydsverige fortsätter utvecklas till en spännande plats som professionella kulturskapare väljer att verka på.

År 2020 har länets invånare och besökare större möjligheter att ta del av en mångfald av bild- och formupplevelser och konstnärliga uttryck. Genom utvecklat arbete med offentlig gestaltning möter kronobergare, oavsett bakgrund, konst i sin vardag. Barn och unga i hela Kronoberg kan ta del av bild- och formkonst. Genom konstpedagogisk verksamhet får barn och unga möjlighet att både ta del av professionella bild- och formkonstnärers arbete och skapa själva.

KULTURPOLITISKA MÅL

Det regionala kulturpolitiska målet är att Kronobergs infrastruktur för bild- och formkonsten ska stärkas.

Indikatorer för att följa upp målet:

- **Ökad samverkan** Antal interregionala, nationella och internationella utbyten och samverkan ökar
- **Professionella kulturskapares villkor** Fler väljer att verka i länet och inkomstnivån för yrkesgruppen ökar
- **Geografisk spridning av konstpedagogik för barn och unga** Konstpedagogisk verksamhet når barn och unga i hela länet

Den regionala prioriteringen bidrar till att uppfylla följande nationella kulturpolitiska mål:

- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Den regionala prioriteringen bidrar även till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen för arkitektur, formgivning och design.⁷

⁷Se sid. 55

Jerszy Seymours verk Energitotems utanför Strömbergshyttan, är en del av projektet Residence-in-Nature där nationella och internationella konstnärer från olika discipliner undersökte platsen Kronoberg.

Foto: Terje Östling

VAD SKA HÄNDA 2018-2020?

För att nå målet kommer Region Kronoberg att samarbeta med berörda aktörer kring olika insatser, till exempel att:

- fortsätta utveckla regional samordning och ökad samverkan mellan bild- och formaktörer, i och utanför Kronoberg,
- stimulera verksamhetsutveckling för kulturorganisationer med regionala uppdrag inom bild- och formkonst,
- stimulera nya initiativ, aktörer och samtidskonstens förutsättningar,
- verka för fler interregionala samarbeten, erfarenhetsutbyten och utvecklingsprojekt,
- stärka nätverk, möjligheter till kompetensutveckling, tillgång till stipendier och regionala företagsfrämjande system för professionella kulturskapare på området,
- öka tillämpningen av medverkans- och utställningsavtal,
- stärka arbetet med offentlig gestaltning på regional och kommunal nivå,
- utveckla den konstpedagogiska verksamheten för barn och unga.

HUR SKA INSATSERNA GENOMFÖRAS?

Insatserna genomförs inom ramen för berörda aktörers ordinarie uppdrag samt genom utvecklingsmedel. Ambitionen är även att under perioden arbeta för en ökad statlig finansiering vad gäller regional samordning.

**DET REGIONALA
KULTURPOLITISKA
MÅLET ÄR ATT
KRONOBERGS
INFRASTRUKTUR
FÖR BILD- OCH
FORMKONSTEN
SKA STÄRKAS**

KULTUR OCH KULTURPOLITIK – KULTURPLANENS SAMMANHANG

VAD ÄR EN REGIONAL KULTURPLAN?

Kulturplanen är det regionala styrdokumentet för det kulturpolitiska området. Den inkluderar den regionala kulturverksamhet som får statsbidrag i enlighet med *kultursamverkansmodellen*. Arbetet med regionala kulturplaner styrs av en statlig förordning.⁸ En flerårig regional kulturplan krävs för att en region ska få fördela statsbidrag till regional kulturverksamhet. Kulturplanen tas fram och genomförs tillsammans med kommuner, det professionella kulturlivet⁹ och det civila samhället.¹⁰ Den är styrande för vissa aktörer och stödande för andra.

KULTURSAMVERKANSMODELLEN

Kultursamverkansmodellen är en nationell kulturpolitisk reform som infördes 2011 för att skapa ökat utrymme för regionala prioriteringar och variationer. Kronobergs län ingår sedan 2012. Region Kronoberg fördelning av statsbidrag ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås. Fördelningen ska även främja en god tillgång för länets invånare till¹²:

1. professionell teater-, dans- och musikverksamhet,
2. museiverksamhet,
3. biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet,
4. konst- och kulturfrämjande verksamhet,
5. regional enskild arkivverksamhet,
6. filmkulturell verksamhet, och
7. främjande av hemslöjd.

I Kronoberg är kulturplanen en av de understrategier som bidrar till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin för Kronobergs län – Gröna Kronoberg 2025. Kulturplanen har arbetats fram i enlighet med den statliga förordningen för kultursamverkansmodellen och Gröna tråden.¹¹

Kulturrådet är ansvarig myndighet för kultursamverkansmodellen. De ansvarar för dialog med de regioner som ingår samt uppföljning av den regionala kulturverksamhet som sker inom modellen. Med utgångspunkt i de regionala kulturplanerna beslutar Kulturrådets styrelse årligen om hur statsbidraget ska fördelas till regionerna. Beslut fattas efter samråd med Samverkansrådet. I Samverkansrådet ingår ett flertal myndigheter och organisationer på kulturområdet: Konstnärsnämnden, Kungliga biblioteket, länsstyrelserna, Nämnden för hemslöjdsfrågor, Riksteatern, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Svenska filminstitutet.

En annan myndighet på kulturområdet är Myndigheten för kulturanalys. Myndigheten ansvarar för att utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet på nationell nivå. Det kan till exempel handla om kultursamverkansmodellens effekter.

⁸Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet

⁹Det professionella kulturlivet avser verksamma såväl inom som utom statsbidragsmottagande organisationer (Kulturrådets riktlinjer för arbete med regionala kulturplaner, 2016)

¹⁰Det civila samhället kan definieras som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen (Kulturrådets riktlinjer för arbete med regionala kulturplaner, 2016)

¹¹Region Kronobergs metod för att driva hållbart regionalt utvecklingsarbete. Mer information om detta finns i fördjupningen Så formas och genomförs kulturplanen

¹²På nationell nivå har förändringar av dessa verksamhetsområden föreslagits, bland annat att bild- och form tillkommer som ett nytt område och att konst- och kulturfrämjande verksamhet integreras under respektive område. Förändringarna i förordningen förväntas träda i kraft efter beslut på nationell nivå under början av 2018.

Foto: Jörgen Ludwigson

VAD BLIR RESULTATET AV EN KULTURPLAN?

Det här är den tredje regionala kulturplanen i Kronobergs län. Sedan den första kulturplanen har Region Kronoberg flyttat fram positionerna på flera områden. Utvecklingsarbetet har genomförts tillsammans med Kronobergs mångfald av aktörer på kulturområdet. Den kulturpolitiska organisationen har stärkts, både internt inom Region Kronoberg och externt genom Regionsamverkan Sydsverige. Den regionala kulturbudgeten har utökats och ett flertal regionala kultursatsningar har genomförts. Kulturrådet har även valt att medfinansiera utvecklingsarbetet, både genom utvecklingsmedel och genom att prioritera länet i fördelningen av statsbidrag.

ETT STÖRRE UTBUD AV PROFESSIONELL DANS

Tillsammans med Regionteatern Blekinge Kronoberg har en framgångsrik modell utvecklats. Utvecklingsarbetet bygger på samverkan. Samproduktion, residens, interregionala samarbeten samt nationella och internationella gästspel har lagt grunden för konstnärlig förnyelse, ökad spets och hög konstnärlig kvalitet. Utvecklingsarbetet har gjort det möjligt för kronobergarna att ta del av professionell dans som konstform. Det har också bidragit till att stärka den nationella infrastrukturen för professionell dans.

UTVECKLING AV BILD- OCH FORMKONSTEN

En utveckling för att stärka bild- och formområdet har påbörjats. Genom Residence-in-Nature, ett experimentellt residensprogram för konstnärer, och projektet Nya Småland har initiativ tagits för att synliggöra Sydsverige som en nationell och internationell samarbetspart med spets. Under perioden har barn och unga i Kronoberg även fått bättre möjligheter att ta del av konstpedagogisk verksamhet genom ett kulturpolitiskt uppdrag till Ljungbergsmuseet.

ETT UNIKT CENTRUM FÖR KULTURARV

Kulturarvscentrum Småland erbjuder en miljö för både bevarande och tillgängliggörande. Verksamheten innefattar även ett öppet magasin med Sveriges största kulturhistoriska samlingar av glas och glasbruksföremål. Swedish Glass Net – samverkan kring ett nationellt ansvar för det svenska glaset och Glasrikets arkiv och samlingar har utvecklats inom det så kallade Glasrikeuppdraget.

DET FRIA ORDET OCH DEN STARKA MUNTliga BERÄTTARTRADITIONEN

Kronobergs län ligger i framkant genom att värna det modiga litterära kulturarvet, det uppmärksammade arbetet med det fria ordet och den starka muntliga berättartraditionen. Under 2017 har regeringen ansökt om att Sagobygden ska bli Sveriges första goda exempel i Unescos register för tryggheten av det immateriella kulturarvet.

STÄRKT DIALOG OCH SAMVERKAN MED DET CIVILA SAMHÄLLET

Förutsättningarna för det civila samhällets aktörer att delta i lokalt och regionalt utvecklingsarbete har stärkts. Bidragssystemet för länets studieförbund har ställts om för att skapa bättre möjligheter till samverkan. För att ytterligare stärka dialogen med det civila samhället har Region Kronoberg medverkat i utvecklingsprojektet KiCK – Kvalitet i civilsamhällets kultursamverkan – som drivits av Ideell kulturallians.

KULTUR I HELA LÄNET

De nationella kraven på uppföljning har bidragit till bättre kunskapsunderlag. Uppföljningen visar bland annat att den regionalt finansierade kulturen är tillgänglig i stora delar av Kronoberg. Kulturorganisationernas strategier för samverkan, rörlighet och uppsökande verksamhet är framgångsfaktorer i ett glest befolkat län som Kronoberg.

KULTURDEFINITION

Kulturbegreppet kan ha många olika betydelser. Det är viktigt att definiera begreppet för att tydliggöra vad kulturplanen och kulturpolitiken omfattar.

Ett humanistiskt/estetiskt kulturbegrepp är konstnärligt orienterat och innebär konstnärligt skapande som till exempel litteratur, konst, musik, scenkonst, film, formgivning och arkitektur.

Ett samhällsvetenskapligt/antropologiskt kulturbegrepp inkluderar det humanistiska kulturbegreppet. Det är också betydligt bredare och innefattar socialt överförda levnadsmönster hos en grupp individer, till exempel normer och traditioner.

Kulturpolitik brukar avgränsas till att främst omfatta det humanistiska kulturbegreppet. Det är vanligt att kulturella aspekter på andra verksamhetsområden ingår, till exempel inom fysisk planering eller vård och omsorg.

I Kronoberg finns en tradition av samhällsplaneringsmetoden cultural planning. Den regionala kulturpolitiken utgår därför från en kombination av de två kulturbegreppen. Det innebär till exempel att även det civila samhället, folkbildningen och nya kulturformer ses som kulturella resurser i Kronoberg.¹³

KULTURENS EGENVÄRDE OCH ARMLÄNGDS AVSTÅND

Den regionala kulturpolitiska nivån arbetar enligt *principen om armlängds avstånd*. Principen bygger på konstens möjligheter att uttrycka sig fritt. Den konstnärliga friheten och kulturens egenvärde är förutsättningar för ett demokratiskt samhälle. I ett demokratiskt samhälle främjas ett levande och oberoende kulturliv. Den professionella konsten ges utrymme att både möjliggöra konstnärliga upplevelser och vara bärare av samhällskritik.

Principen om armlängds avstånd innebär att den politiska nivån beslutar om ramarna för kulturen, i form av mål och ekonomiska ramar. Konstnärliga och andra kvalitativa bedömningar överläts till professionen, det vill säga sakkunniga ämnesexperter och konstnärliga ledare. Några exempel på detta är jury- och expertgrupper som tillsätts vid behov, till exempel i samband med stipendiebedömningar eller konstinköp.

¹³Läs mer i *Att fånga platsens själ – handbok i cultural planning*, SKL 2011 eller *Kulturpolitiskt positionspapper*, SKL 2015

Byssan Lull
Foto: Transistor Film

NATIONELL, REGIONAL OCH KOMMUNAL KULTURPOLITIK – VEM ANSVARAR FÖR VAD?

Kulturen är större än kulturpolitiken. Kulturpolitik handlar om nationella, regionala och lokala beslutsorgans roll för att stötta konstnärlig produktion och utveckling. Kulturpolitik på olika nivåer innebär att formulera mål, fördela medel samt säkerställa att kulturen når avsedda målgrupper.

NATIONELL KULTURPOLITIK

Den nationella kulturpolitiken ska ge grundläggande förutsättningar för ett rikt kulturliv i hela landet. Den nationella nivån ansvarar för ett 50-tal myndigheter och statliga kulturinstitutioner, statligt kulturstöd samt lagstiftning på området. På nationell nivå ska kulturpolitiken garantera forskning och kunskaps-spridning. Det handlar också om att utveckla metoder för uppföljning, indikatorer och insamlande av nationell statistik. Den nationella nivån genomför och följer upp de *nationella kulturpolitiska mål* som beslutats av riksdagen.

NATIONELLA KULTURPOLITISKA MÅL

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling.

För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Det finns även särskilda nationella kulturpolitiska mål inom litteratur och läsfrämjande, film, arkitektur, formgivning och design, arkiv samt kulturmiljö.

De nationella kulturpolitiska målen ska styra den statliga kulturpolitiken, men även vägleda kulturpolitiken i kommuner och landsting.

REGIONAL KULTURPOLITIK

Den regionala kulturpolitiken ansvarar för strategiska utvecklingsfrågor och kulturorganisationer på regional nivå. Region Kronoberg är part i kultursamverkansmodellen. Det innebär ett ansvar för de åtaganden som följer med den regionala kulturplanen samt fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet i enlighet med den statliga förordningens syften.

Den regionala nivån genomför och följer upp de kulturpolitiska mål som respektive region beslutat om i sin kulturplan. Den regionala nivån ansvarar för att visa hur de regionala prioriteringarna förhåller sig till de nationella kulturpolitiska målen. Varje år redovisar regionerna som ingår i kultursamverkansmodellen, både kvalitativt och kvantitativt, hur den kulturverksamhet som bedrivits i länet bidrar till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen.

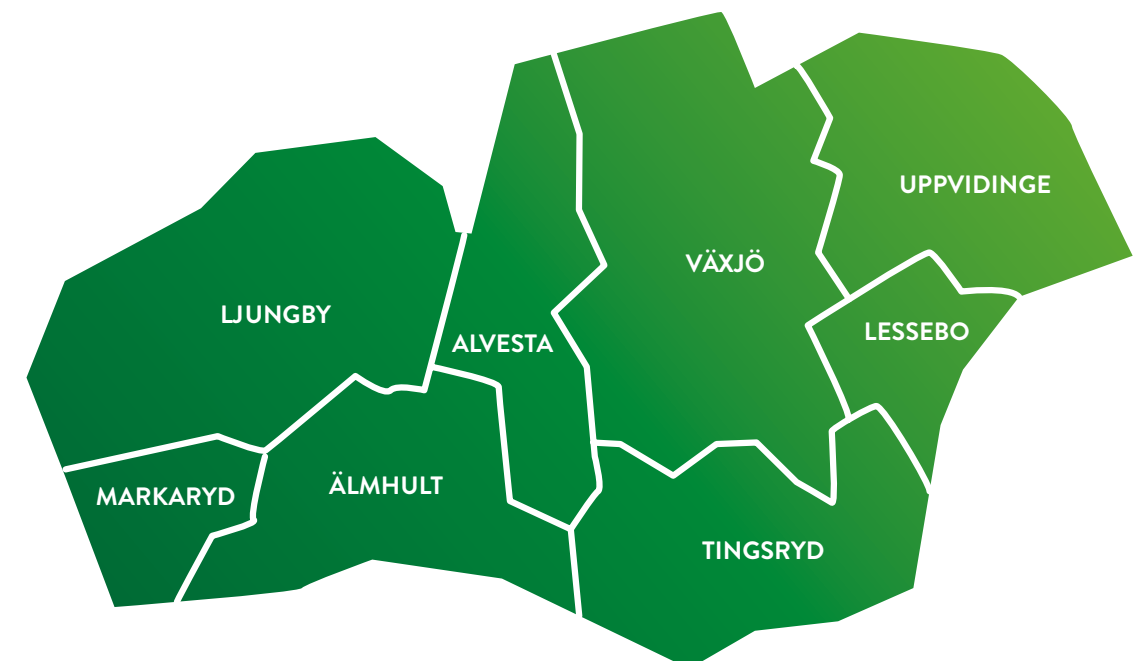
I Region Kronoberg är det kulturnämnden som har det politiska ansvaret för den regionala kulturplanen. Kulturplanen är en av de understrategier som bidrar till genomförandet av Gröna Kronoberg 2025, den regionala utvecklingsstrategin för Kronobergs län. Det handlar om platsen Kronoberg och hur öppna och hållbara livsmiljöer påverkar människors vilja att

bosätta sig här, stanna kvar eller återvända. Region Kronobergs regionala utvecklingsnämnd ansvarar för genomförande och uppföljning av Gröna Kronoberg 2025.

KOMMUNAL KULTURPOLITIK

Den kommunala kulturpolitiken genomför och följer upp de kulturpolitiska mål som respektive kommun beslutat om. Det kommunala kulturpolitiska ansvaret omfattar kulturpolitiska breddinsatser som bibliotek, musik- och kulturskola, lokaler för kulturverksamhet och stöd till det lokala föreningslivet. Det kulturpolitiska ansvaret är tätt sammanlänkat med idrotts- och fritidsområdet och kommunerna tar ett stort ansvar för den kulturella infrastrukturen vad gäller barn och ungas möjligheter att utöva kultur på sin fritid.

I Kronobergs län ingår de åtta kommunerna Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö och Älmhult. Målen för den kommunala kulturpolitiken ser olika ut för respektive kommun och förutsättningarna för den kommunala kulturpolitiken i länet varierar.

DEN KULTURELLA INFRASTRUKTUREN I KRONOBERG

Kulturell infrastruktur används för att beskriva de strukturer som behövs för att möjliggöra och utveckla konstnärligt skapande samt tillgängliggöra det för allmänheten. Det kan till exempel handla om bibliotek, museer, biografier, ateljéer, mötesplatser, teatrar, kulturskolor och studieförbund. Även stödsystem för professionella kulturskapare som till exempel stipendier och nätverk ingår.

CENTRALA UTMANINGAR PÅ KULTUROMRÅDET

Region Kronoberg har på övergripande nivå en policy för lika möjligheter och rättigheter.¹⁴ I den beskrivs Region Kronobergs ansvar att förverkliga invåranas mänskliga rättigheter internt och inom regionalt finansierad verksamhet.

På kulturområdet handlar det om invånarnas möjligheter att på lika villkor ta del av och utöva kultur. Det innebär att kulturen ska vara tillgänglig för alla, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Det innebär även att invånarna ska ges jämlika förutsättningar för att själva uttrycka sig. Personer med funktionsnedsättning ska på lika villkor som andra personer få tillgång till kulturen. Särskilt hänsyn ska tas till barn och ungas tillgång till kultur.

VEM UTÖVAR OCH TAR DEL AV KULTUR?

Möjligheterna för invånarna att ta del och utöva kultur varierar. Det kan handla om skillnader i intresse men också om kulturutbud och hur förutsättningarna ser ut för olika grupper att ta del av eller utöva kultur. Annat som kan påverka är ålder, utbildning, var man bor samt kommunal kulturpolitik och kulturbudget. Tillgång till lokaler, mötesplatser, arrangörer och kollektivtrafik har också betydelse för om invånarna i Kronoberg har tillgång till kultur eller inte.

BARN OCH UNGA

Barn och unga är i många avseenden i beroendeställning till vuxna. De har begränsade möjligheter att själva påverka eller ta ansvar för sin uppväxtmiljö. Samhället och vuxenvärlden har ett särskilt ansvar för att barn och unga får goda och likvärdiga möjligheter att delta i kulturlivet. Det är viktigt att komma ihåg att barn och unga inte är en homogen grupp. Linnéuniversitetet bedriver forskning kring barn och ungas livsvillkor och är en viktig resurs för kunskap på området. Under 2019 flyttar även Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor till Kronoberg.

Det finns skillnader i barn och ungas möjligheter att ta del av kulturen i länet. Skillnaderna påverkas av geografiska avstånd, graden av resurser i exempelvis skolan, omfattningen av samordning mellan olika aktörer

samt vårdnadshavares utbildnings- och inkomstnivå. Det gör att det regionalt finansierade kulturutbudet är tillgängligt för barn och unga i olika stor utsträckning. Ett område som särskilt behöver utvecklas är barn och ungas möjligheter till att ta del av och utöva kultur på sin fritid på kvällar, helger och skollov. Kulturskolor och studieförbund är viktiga för barn och ungas egna utövande på fritiden.

Skolorna i länet har också betydelse för barn och ungas tillgång till kultur. Samtliga kulturorganisationer med regionala uppdrag erbjuder ett utbud riktat till barn och unga och flertalet har målgruppen som sin starkaste prioritering. Kulturorganisationernas erbjudanden till skolor utformas för att bidra till att uppfylla skolans uppdrag och målsättningar. Region Kronoberg samarbetar med Växjö kommun kring en regional utbudsdag om kultur i skolan. Kulturorganisationer lyfter särskilt att det är svårt att nå gymnasieskolor, särskolor och unga vuxna.

VUXNA

Det finns skillnader i hur vuxna tar del av och utövar kultur i Kronoberg. Åldersgruppen 65-85 år är minst kulturellt aktiv av de vuxna åldersgrupperna. De är påtagligt underrepresenterade vad gäller det egna skapandet. De största olikheterna när det gäller vem som utövar och tar del av kultur finns dock avseende utbildningsnivå. Personer med låg utbildningsnivå tar del av och utövar kultur i lägre utsträckning än personer med högre utbildning. Särskilt underrepresenterade är lågutbildade vad gäller det egna skapandet. Det finns även olikheter vad gäller inkomstskillnader. Personer med lägre inkomst är generellt mindre kulturellt aktiva än personer med högre inkomst.

JÄMSTÄLLDHET

Målet för den nationella jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Ett jämställt kulturliv innebär att flickor och pojkar, män och kvinnor, ska ges samma möjlighet att ta del av kulturlivets resurser, och att kunskap och kompetens ska speglas, värderas och tillvaratas likvärdigt. Män utövar och tar del av kultur i lägre utsträckning än kvinnor inom nästan alla konstområden i Kronoberg.

¹⁴Policy för lika möjligheter och rättigheter i en hållbar Region Kronoberg

Region Kronobergs bolag arbetar aktivt med att integrera hållbarhetsperspektiv i verksamheten och medverkar till exempel i arbetet med jämställdhetsintegrering inom ramen för jämställd regional tillväxt.

MÅNGFALD

Var femte invånare i Kronoberg har utländsk bakgrund, det vill säga är antingen utrikes född eller har två utrikes födda föräldrar. Befolkningsförändringar som exempelvis invandring skapar nya målgrupper och nya kulturskapare i länet vilket ökar mångfalden av konstnärliga uttryck. Inom många kulturorganisationer sker ett aktivt arbete kring mångfaldsfrågor. Det finns behov av ytterligare kompetensutveckling, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte för att säkerställa ett kulturliv som är angeläget för alla kronobergare. Det handlar om både möjligheter att själv utöva och ta del av kultur och om förutsättningarna för kulturorganisationer med regionala uppdrag att arbeta med kulturuttryck de inte är vana vid. Med anledning av att länet under de senaste åren tagit emot många nyanlända är det av särskild vikt att nyttja kulturområdets kompetenser i arbetet med integration.

Staten, regioner och kommuner har ett särskilt ansvar för att främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Utöver detta gör kulturorganisationer med regionala uppdrag i olika utsträckning insatser för att uppmärksamma nationella minoriteters kultur och kulturarv. Region Kronoberg följer upp kulturorganisationernas mångfaldsarbete som omfattar de nationella minoriteternas kultur och kulturarv.

TILLGÄNGLIGHET

För att alla invånare ska kunna ta del av kulturlivet måste det vara tillgängligt. Tillgänglighet kan handla om kulturens närvaro i lokalsamhället. I detta avsnitt avses den fysiska tillgängligheten och funktionshinderspolitiken. Den handlar om att skapa ett samhälle utan hinder för delaktighet och med jämlika levnadsvillkor för människor med funktionsnedsättning.

Tillgängligheten påverkas av möjligheterna att ta del av och utöva kultur. Det kan till exempel handla om möjligheter till syntolkning, allergivänliga lokaler eller att fysiskt ta sig till och röra sig i lokaler för kultur. Därför är det inom kulturområdet särskilt viktigt att beakta aspekter som lokaler, information och planering.

De kulturorganisationer med regionala uppdrag som även har statsbidrag uppfyller funktionshinderspolitikens delmål. Det innebär att de har åtgärdat enkelt avhjälpbara hinder och har tillgängliga webbplatser och e-tjänster. Även kulturorganisationer som enbart har regionala anslag ska, med hänsyn till respektive organisations förutsättningar, arbeta för att åtgärda enkelt avhjälpbara hinder samt ha webbplatser och e-tjänster som är tillgänglighetsanpassade.

På Region Kronobergs kulturblogg kulturplankronoberg.se finns en handbok för tillgänglig kultur som togs fram inom projektet Arrangera för flera. Den innehåller handfasta tips om hur kulturarrangemang kan göras mer tillgängliga för flera. På Myndigheten för delaktighet www.mfd.se finns tips på hur organisationer kan arbeta med tillgänglighet.

PROFESSIONELLA KULTURSKAPARE

Ytterligare utmaningar i länet rör villkoren för professionella kulturskapare. Ett vitalt och utforskande kulturliv bygger på att professionella kulturskapare kan utveckla sina konstnärskap och verka under rimliga arbetsvillkor.

70 % av de professionella kulturskaparna i Sverige bor i någon av de tre storstadsregionerna.¹⁵ Störst koncentration till storstadsområden finns inom områdena dans, film och teater medan professionella kulturskapare inom musik samt bild och form har en större geografisk spridning.

Professionella kulturskapare kommer i högre utsträckning från hushåll med hög utbildningsbakgrund och nästan hälften av landets professionella kulturskapare har en eftergymnasial utbildning. I befolkningen i stort har 23 % eftergymnasial utbildning. Utbildade professionella kulturskapare har dock en mycket lägre årsinkomst än personer med motsvarande utbildningsnivå. Nationellt har bildkonstnärer och professionella kulturskapare inom konsthantverk, form och design lägst inkomster.

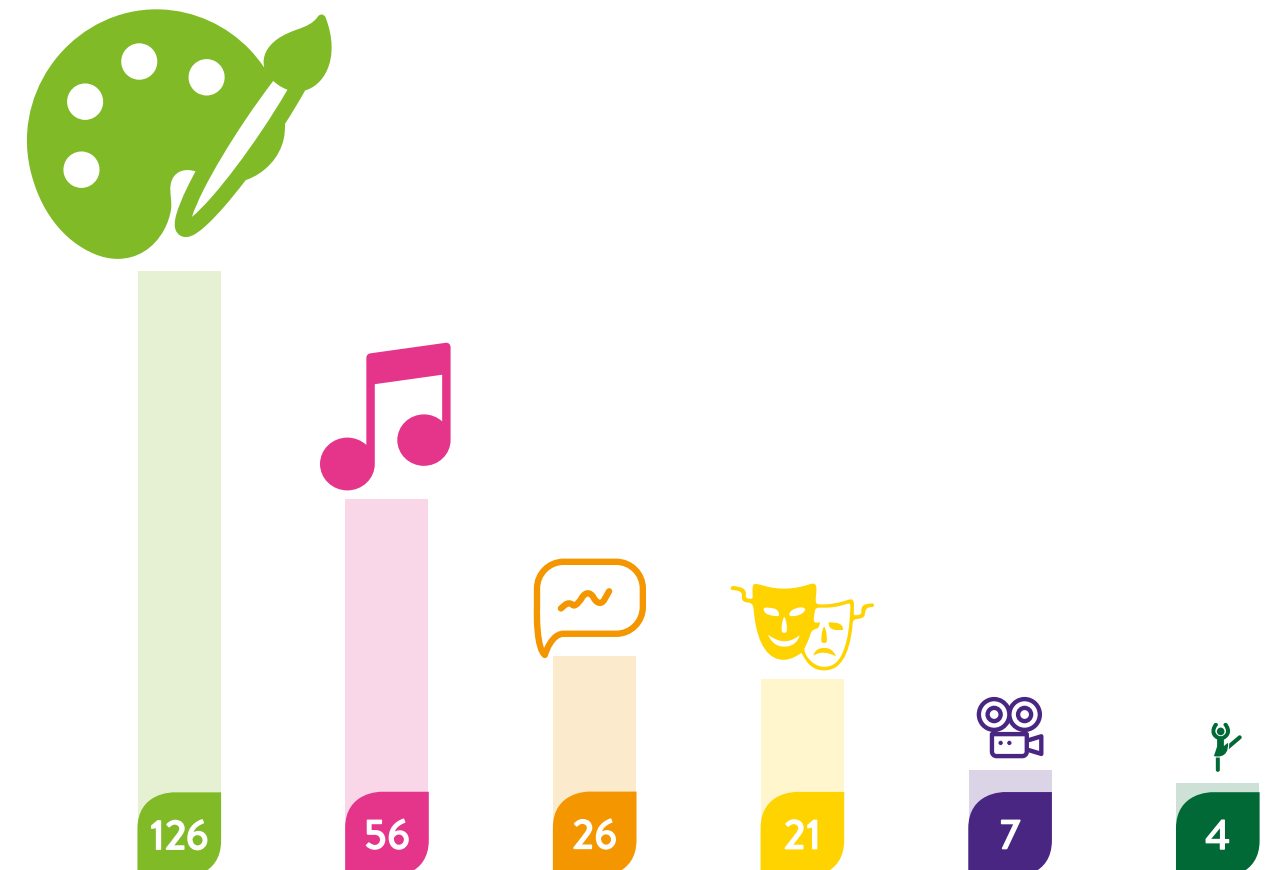
I Kronobergs län är mindre än 1 % av Sveriges professionella kulturskapare folkbokförda. Det sker även en utflyttning av professionella kulturskapare från Kronobergs län. Professionella kulturskapares villkor är tätt sammanknutna med den kulturella infrastrukturen inom det specifika konstområdet man verkar på.

Kulturorganisationer med regionala uppdrag är arbetsgivare åt professionella kulturskapare, utgör mötesplatser, erbjuder nätverk och engagerar professionella kulturskapare från det fria kulturlivet. Kompetensförsörjningen på kulturområdet är kopplad till möjligheterna för kulturorganisationerna att arbeta med konstnärlig förnyelse och spets. Många professionella kulturskapare är företagare. Det innovationsstödande och företagsfrämjande systemet i Kronoberg med aktörer som Almi och Nyföretagarcentrum kan vara ett stöd för dem.

Kommuner, landsting och myndigheter är viktiga beställare av de tjänster som professionella kulturskapare tillhandahåller. Till exempel som arrangörer av professionell kultur eller genom inköp av konstnärlig gestaltning. Att följa gängse rekommendationer och avtal för olika konstområden, till exempel medverkans- och utställningsavtal och Sveriges Författarförbunds arvodesrekommendationer, är av stor vikt för att möjliggöra för professionella kulturskapare att leva och verka i Kronoberg.

Utbildningsområdet med grund- och gymnasieskola, kulturskola, folkbildning, universitet och högskolor är viktigt för utveckling av länets kulturliv genom att skapa förutsättningar för framtidens professionella kulturskapare. De utgör också en arbetsmarknad för professionella kulturskapare.

ANTAL FOLKBOKFÖRDA KONSTNÄRER I KRONOBERG PER KONSTOMRÅDE

Figur 1 Källa: Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor - Konstnärsnämnden 2016

¹⁵ Konstnärernas demografi, inkomster och sociala villkor - Konstnärsnämnden 2016

VAR FINNS KULTUREN?

Kronobergs län är relativt glest befolkat. Den urbaniserings-trend som finns i världen, där fler och fler flyttar till städerna har också präglat Kronobergs län. Det bor drygt 191 000 personer i Kronobergs län och sedan början av 2000-talet har antalet invånare successivt ökat. Drygt var femte invånare i länet bor utanför en tätort och 75 % av länets befolkning bor inom två mil från någon av de tre största orterna i länet, Växjö, Ljungby och Älmhult. De flesta kulturorganisationer med regionala uppdrag har sitt säte i Växjö eller Ljungby. Dessa kommuner medfinansierar även flera kulturorganisationer med regionala uppdrag.

För att möta utmaningarna kopplade till länets geografi är den uppsökande verksamheten hos kulturorganisationer med regionala uppdrag viktig. Kulturorganisationerna i länet har utvecklat omfattande strategier men också olika former av tjänster till kommunerna för att tillgodose efterfrågan. De producerar ett relativt omfattande utbud som är anpassat efter mindre lokaler, däremot påverkar förutsättningarna på lokal nivå möjligheterna för det regionala utbudet att nå invånare i hela länet.

Region Kronoberg säkerställer att det finns en stabil regional infrastruktur. För att kommunerna ska kunna dra nytta av det regionalt finansierade kulturutbudet behöver Region Kronoberg och länets kommuner fortsätta arbeta tillsammans. Kulturorganisationer med regionala uppdrag signalerar att det blir allt svårare att nå ut på lokal nivå. Det är en utveckling som sker parallellt med verksamhetsutveckling kring mer rörlig kultur. Här finns en obalans och behov av tydlighet kring både förväntningar och ambitionsnivå i respektive kommun. Om regionala kulturorganisationer förväntas ta ett större ansvar för lokala arrangemang påverkar det deras möjligheter att genomföra sitt grunduppdrag. Det vill säga dels att producera ett utbud med hög konstnärlig kvalitet som i många fall även turnerar och dels utveckla arbetet med konstnärlig förnyelse.

ARRANGÖRSKAPET

Ett fungerande och väl utvecklat lokalt arrangörskap är en förutsättning för att nå ut med kultur i hela länet. En viktig uppgift är att hitta former för kultur på orter där det inte finns ett fungerande arrangörsnätverk.

Många av arrangörerna är ideella föreningar såsom till exempel kulturföreningar och Folkets Hus och Parker.

En generell utmaning inom det civila samhället är att rekrytera nya medlemmar, framförallt när det gäller styrelsearbetet. En annan utmaning är att arrangörskapet är i förändring. Den som arrangerar kan också själv producera kultur, och nya former av nätverk av arrangörer är ofta mer lösa än de mer traditionella arrangörsföreningarna. Det ställer höga krav på arrangörsledet att förnya den egna verksamheten och vara relevant för publiken. Det finns behov av att arbeta aktivt med förutsättningarna för nya former av arrangörskap och nya arrangörer.

LOKALER

Utöver tillgång till arrangörer påverkas möjligheterna till kultur i hela länet av tillgången till lokaler som mötesplatser, scener och utställningsplatser. Bibliotek, studieförbund, bygdegårdsrörelsen, Folkets Hus och Parker och andra samlingslokaler utgör viktiga mötesplatser, inte minst utanför centralorterna. I centralorterna är snarare bristen på lokaler samt hyreskostnaden en utmaning för föreningar med begränsad ekonomi.

Det finns olika lokalbehov bland olika konstformer. Musik i Syd och Regionteatern Blekinge Kronoberg har behov av ändamålsenliga lokaler, både vad gäller de grundläggande förutsättningarna för produktion och för den turnerande verksamheten. När det gäller den turnerande verksamheten tillgängliggörs kultur ofta i lokaler som i grunden är avsedda för annat. Exempelvis spelas scenkonstföreställningar ofta på byggda scener i idrottssalar. Dessa idrottssalar används kontinuerligt av skolor och idrottsföreningar vilket innebär att scenen får byggas upp och tas ner vid flera tillfällen även om föreställningen spelas flera dagar i rad på samma plats. Detta skapar merarbete för kulturorganisationerna som uttrycker behov av lokaler som är anpassade för just kulturverksamhet.

www.scenrum.nu har sammanställt en lista över lokaler som är lämpliga för kultur i hela landet.

ATT TA SIG TILL KULTUR

All kultur är inte rörlig utan kräver att invånare och besökare förflyttar sig för att ta del av den. En stor del av befolkningen i Kronoberg bor i så kallade stråk, där infrastrukturen och kollektivtrafiken är mer uppbyggd än på platser med färre invånare. Invånare som bor längs med stråken har bättre förutsättningar att ta del av kultur än invånare utanför stråken.

Länstrafiken Kronoberg ansvarar för kollektivtrafiken i Kronoberg. För att möjliggöra för barn och unga att ta del av kultur under skoltid erbjuds subventionerade gruppbiljetter i ordinarie linjetrafik. Kostnader för transporter är fortfarande en utmaning både för skolor inom stråkstrukturen och de som inte har passande buss- och tåglinjer. Transportfrågan är också aktuell för andra målgrupper, till exempel när det gäller möjligheter att ta sig till och från olika besöksmål i regionen samt vid större evenemang som exempelvis festivaler.

DIGITALISERING

Kronoberg är den näst största IT-regionen i Sverige, endast Stockholm har en större andel av befolkningen verksam inom IT-sektorn. Det skapar goda förutsättningar för utveckling av kulturområdets arbete med digitalisering. Digitalisering skapar förutsättningar att

tillgängliggöra kultur för invånare oberoende av bostadsort och driver den konstnärliga förnyelsen framåt genom innovativa verktyg och uttryck. Digitaliseringens båda delar ingår i prioriterade utvecklingsområden 2018-2020.

Flera kulturorganisationer med regionala uppdrag har utvecklat sitt arbete med digitalisering. Exempelvis finns Kulturparken Småland och Hemsjöden i Kronobergs samlingar på Digitalt museum, Regionteatern Blekinge Kronobergs har tillgängliggjort sina pedagogiska resurser via Regionteatern Unga och delar av Musik i Syds utbud finns på Musik i Syd Channel.

VÅRD OCH OMSORG

Vård- och omsorgsmiljöer utgör platser där många människor rör sig. Kultur på dessa platser kan på så vis nå många invånare i deras vardag. Även de invånare som har begränsad tillgång till kultur på grund av sin hälsa kan möta kultur i vård- och omsorgsmiljöer. Flera målgrupper kan ingå i arbetet med kultur och hälsa, exempelvis äldre och personer med psykisk ohälsa. Flera kulturorganisationer med regionala uppdrag arbetar med målgrupper inom vård och omsorg, exempelvis genom anpassade visningar för personer med demens.

TEATER OCH DANS I KRONOBERG

STARK TEATER OCH STÄRKT DANS

Teatern har en stark kulturell infrastruktur i Kronoberg. De senaste åren har ett strategiskt utvecklingsarbete genomförts för att öka närvaron av professionell dans i regionen genom egenproduktion, samproduktion, residens och gästspelsverksamhet. Utvecklingsmodellen har resulterat i ett utökat grunduppdrag för Regionteatern Blekinge Kronoberg och en omorganisering av Dans i Sydosts främjande uppdrag. Det finns dock fortsatt behov av ökad kunskap om dans och förbättrade stödstrukturer. Inom Regionsamverkan Sydsverige fortsätter Regionteatern att samarbeta med andra aktörer inom ett utvecklingsprojekt med syfte att stärka den professionella dansen i Sydsverige.

Regionteatern Blekinge Kronoberg producerar, arrangerar och stimulerar teater och dans för barn, unga och vuxna i Blekinge och Kronoberg. Barn och unga är en prioriterad målgrupp och verksamheten har dans- och dramapedagoger som arbetar med att tillgängliggöra utbudet och utveckla barn och ungas möjligheter att själva uttrycka sig konstnärligt. Den pedagogiska verksamheten arbetar också med att stödja vuxnas egna skapande till exempel med Regionteaterns drama-studio, i samarbete med studieförbunden. Regionteatern Unga har tillgängliggjort pedagogiska resurser digitalt. Arbetet har möjliggjort fler och nya sätt att möta barn och unga i skolan men också öppnat upp teaterns kompetenser för pedagoger.

Inom Dans i Sydost samverkar Regionteatern med Byteatern – Kalmar läns teater för att stärka dans som konstform genom strategiskt utvecklingsarbete. Detta sker exempelvis genom att skapa mötesplatser för dans och stimulera publikutveckling. I samband med Regionteaterns dansgästspel har Dans i Sydost till exempel erbjudit möjligheter att ha workshops med gästande dansare, ofta i samarbete med gymnasieskolans estetiska program.

Regionteatern Blekinge Kronoberg är arbetsgivare åt professionella kulturskapare inom dans och teater och arbetar i hög utsträckning med nyskriven dramatik och samproducering av dansföreställningar. Detta skapar arbetstillfällen för bland annat skådespelare, samtida dramatiker och koreografer. Samverkan med kulturskolor och studieförbund skapar en grund för framtida förnying på området. Bristen på fria grupper på området är en begränsning för professionella kulturskapares möjligheter till försörjning.

Linnéuniversitetet erbjuder kurser inom bland annat teater, drama och dans för pedagoger samt att skriva dramatik. På Markaryds Folkhögskola finns program med dans- och teaterinriktning.

ETT UTBUD ANPASSAT FÖR ETT GLEST BEFOLKAT LÄN

I Kronobergs län är teater och dans konstformer som i hög utsträckning turnerar. Det gör att invånare och besökare i olika åldrar har möjlighet att möta teater och dans i hela länet. De regionala kulturorganisationernas förutsättningar att vara närvarande i länets kommuner varierar och möjligheterna för invånarna att ta del av teater och dans påverkas av faktorer som tillgången till arrangörer och kommunala förutsättningar.

I Kronoberg finns en god infrastruktur för lokalt arrangörskap inom både teater och dans, med Riksteatern Kronoberg och aktiva riksteaterföreningar i alla kommuner. Riksteatern Kronoberg har som huvuduppgift att stötta och stärka de lokala riksteaterföreningarna i länet för att främja intresset för och öka kunskapen om scenkonst. Teaterföreningarna kan ta emot produktioner från många olika aktörer vilket skapar arbetstillfällen för professionella kulturskapare. Riksteatern Kronoberg är en viktig aktör för att möjliggöra kultur i hela länet och främjar detta bland annat genom arrangörsbidrag för små spelplatser. De senaste åren har Riksteatern Kronoberg utvecklat arbetet med unga arrangörer och arrangörskap i nya former. På scenkonstområdet samverkar Sydsveriges aktörer i hög utsträckning vilket skapar möjligheter till kompetensutveckling och kunskapsutbyte.

GODA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR DET EGNA SKAPANDET INOM DANS OCH TEATER

Många invånare spelar själva teater och länet har ett flertal teatergrupper inom det civila samhället. Det finns färre dansgrupper inom det civila samhället men studieförbunden och kulturskolorna erbjuder ett allt större utbud inom både dans och teater. Regionalt stöd till teater- och dansgrupper inom det civila samhället finns främst via Regionteatern Blekinge Kronoberg, Dans i Sydost och studieförbunden. Exempel på stöd är anordnande av workshops och utlåning av rekvisita.

UTVECKLING AV DANS OCH TEATER I KRONOBERG

För att möjliggöra kultur i hela länet och tillgång till en mångfald av uttryck krävs fortsatt utveckling av arrangörskapet. Ungdomars möjligheter att själva arrangera, påverka och förändra kulturutbudet är angeläget i sammanhanget. Ytterligare utveckling av den professionella dansen sker inom Regionsamverkan Sydsverige för att öka invånarnas möjlighet att ta del av dans och stärka den konstnärliga förnyelsen på området. Det finns även behov av att säkerställa ändamålsenliga lokaler för Regionteatern Blekinge Kronoberg.

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

Regionteatern Blekinge Kronoberg är en scenkonstinstitution för två län och producerar, stimulerar och ger teater- och dansföreställningar för barn, unga och vuxna.

Organisationsform: Aktiebolag som ägs till 49 % av Region Kronoberg, 29 % Landstinget Blekinge och 22 % Växjö kommun

www.regionteatern.se

Dans i Sydost är en strategisk dansfrämjande verksamhet i Blekinge, Kalmar och Kronobergs län.

Organisationsform: Byteatern Kalmar Länsteater och Regionteatern Blekinge Kronoberg genomför verksamheten i enlighet med Överenskommelse Dans i Sydost på uppdrag av Landstinget i Kalmar län, Region Blekinge och Region Kronoberg

www.dansisydost.se

Riksteatern Kronoberg är en scenkonstfrämjande verksamhet som stöttar och stärker de lokala riksteaterföreningarna i länet.

Organisationsform: Ideell förening

www.kronoberg.riksteatern.se

Linnea Teatern är en teaterförening som producerar musikal, teater och opera.

Organisationsform: Ideell förening

www.linneateatern.com

MUSIK I KRONOBERG

EN STARK INFRASTRUKTUR INOM BÅDE BREDD OCH SPETS

Musikområdet är av tradition starkt i Kronoberg. Länets invånare lyssnar på musik, går på konsert och skapar musik i högre utsträckning än genomsnittet i riket. Det finns en god infrastruktur för den som vill utöva musik på sin fritid i Kronoberg med musik på kulturskolor och inom studieförbundens verksamhet. Vad gäller musikutbildningar finns på gymnasienivå flera estetiska program, bland annat Academy of Music and Business i Tingsryd. På Markaryds Folkhögskola och St Sigfrids Folkhögskola finns undervisning i musik. Linnéuniversitetet har program och kurser inom musikproduktion, musikvetenskap och musik för pedagoger. Att sjunga i kör är populärt i Kronoberg och cirka 9 000 kronobergare deltar i studieförbundens körverksamhet. Svenska kyrkan, och andra trossamfund, är en stor arbetsgivare för professionella kulturskapare på området.

Musik i Syd är Kronoberg och Skånes gemensamma länsmusikorganisation och bedriver en omfattande turnerande verksamhet. Cirka 2 000 konserter genomförs per år i södra Sverige, varav cirka hälften riktas till barn och unga. Musik i Syd har internationella samarbeten i form av turnéutbyten och projekt. Musik i Syd erbjuder arrangörer ett högkvalitativt utbud genom bland annat kammarorkestern Musica Vitae. Musica Vitae verkar lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. De samarbetar ofta med andra konstområden och nutida tonsättare, samt med frilansande musikgrupper. Tillgång till ändamålsenliga lokaler är av avgörande betydelse för Musica Vitaes grunduppgift, framtid och utveckling.

EN STOR ARBETSGIVARE FÖR PROFESSIONELLA KULTURSKAPARE

Musikområdet präglas av frilansarbete och Musik i Syd är en stor arbetsgivare för professionella kulturskapare på området. Detta innebär att Musik i Syd har stort ansvar att säkerställa förutsättningar för konstnärlig utveckling på området och garantera professionella villkor för kulturskaparna.

MUSIK SOM KULTURARV OCH MUSIK I KULTURMILJÖER

Musikområdet i Kronoberg har flera kopplingar till kulturarv och kulturmiljöer. Musik i Syd genomför

Sveriges största folkmusikfestival, Korrfestivalen. De samverkar även med Berättarnätet Kronoberg inom Musik i Sagobygd – en festival med fokus på berättandet i musiken. De folkliga musik- och dans-traditionerna är värdefulla immateriella kulturarv i länet. Smålands Musikarkiv är en del av Musik i Syd med uppdrag att dokumentera regionens musiktraditioner och nutida musikliv. Samlingarna fungerar som ett sydsvenskt folkmusikinstitut och är en kunskapsbas för forskning och utveckling.

Smålandsoperan är ett nytt initiativ som tillgängliggör klassisk musik och opera i unika kulturmiljöer.

EN TURNERANDE VERKSAMHET BEROENDE AV ARRANGÖRER

Musikområdet består i hög grad av turnerande verksamhet. Det skapar förutsättningar för barn, unga och vuxna att ta del av musik i hela länet. Arbetet kräver, precis som inom andra delar av scenkonsten, lokala arrangörer och platser för kultur. Kronobergs län har flera musikarrangörsföreningar, både generella och genrespecifika inom exempelvis jazz, folk- och världsmusik, pop och rock samt nutida konstmusik. Föreningarna möjliggör för invånare att ta del av musik inom en bredd av genrer.

Musik i Syd har även satsat på utvecklingsarbete för att möjliggöra kultur i hela länet. Exempel på detta är Musikkriket, en turnéserie anpassad för mindre orter och digitaliseringsarbetet Musik i Syd Channel där bland annat konserter och reportage tillgängliggörs.

UTVECKLING AV MUSIK I KRONOBERG

Fortsatt utveckling av arbetet med internationella samarbeten, digitalisering och jämställdhetsfrågor är av vikt för den konstnärliga utvecklingen på området. Utvecklad samverkan inom Regionsamverkan Syd-sverige för att utnyttja kompetens och resurser mer effektivt på musikområdet och arbete för att förbättra möjligheterna att stötta nya initiativ på området, till exempel SmålandsOperan, är andra utvecklingsområden. För att Musica Vitae ska kunna verka som professionell kammarorkester krävs ändamålsenliga lokaler för verksamheten.

www.kulturarenan.se samlar digitala kulturopplevelser inom flera konstområden, däribland material från Musik i Syd Channel. Kulturarenan är skapad särskilt för att tillgängliggöra kultur i vården och drivs av Betaniastiftelsen.

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

MUSIK I SYD SKÅNE • KRONOBERG

Musik i Syd, med kammarorkestern Musica Vitae och Smålands musikarkiv, syftar till att ge människor tillgång till skapande och levande musikupplevelser i Skåne och Kronoberg.

Organisationsform: Aktiebolag som ägs till 50 % av Region Kronoberg (via stiftelsen Musik i Kronoberg) och 50 % av Region Skåne (via stiftelsen Musik i Skåne)

www.musikisyd.se

KULTURARV OCH KULTURMILJÖ I KRONOBERG

Kulturarv och kulturmiljö är begrepp som spänner över ett stort tidsdjup och är i ständig omvandling. De sätter människan i ett historiskt sammanhang. Kulturarvet kan sägas utgöras av de traditioner och värden som vi medvetet eller omedvetet övertar från tidigare generationer. Det är både materiellt och immateriellt. Dess innehåll är öppet och dynamiskt och påverkas ständigt av tidsmässigt och socialt skiftande värderingar. Det inbegriper sådant som enskilda kulturminnen, kulturmiljöer, konstnärliga verk, myter och bruk - faktorer som vittnar om människans villkor i olika tider och civilisationer.

Kulturmiljön kan beskrivas som det samlade uttrycket för människans materiella och immateriella påverkan på den omgivande miljön. Kulturmiljöer är områden där det finns historiskt och geografiskt samband betingat av den mänskliga påverkan och prägling som utformat eller bidragit till att utforma platsen eller på annat sätt ge den en mening.

Ur: Förnyat kulturmiljöarbete, kulturmiljöstrategi för Kronobergs län 2016-2020, Länsstyrelsen i Kronobergs län

KRONOBERGS RIKA KULTURARV

Kronobergs län har ett rikt kulturarv och ett flertal värdefulla kulturmiljöer. Många organisationer inom det civila samhället verkar inom kulturarvsområdet. Hembygdsförbundet i Kronobergs län sprider idéer och förmedlar kunskap om kulturarvet genom bland annat kurser och konferenser. Hembygdsförbundet utgör även en bas för kontakter mellan invånare och professionella på området. Många av kulturorganisationerna med regionala uppdrag har egna arkiv och samlingar. Till exempel Smålands musikarkiv, Berättarnätet Småland, Ljungbergsmuseet och Smålands konstartiv.

Kulturarvsområdet regleras av museilagen som bland annat betonar museernas oberoende och fastslår att verksamheten ska vara kunskapsbaserad. Kulturparken Småland verkar för att kulturarvet brukas av en bred allmänhet i hela länet. De bedriver verksamhet vid mötesplatserna Smålands museum - Sveriges glas-museum, Utvandarnas hus, Kronobergs lantbruksmuseum Hjärtenholm, Kronobergs slottsruin, Ångaren Thor och Kulturarvscentrum Småland. Barn och unga är en prioriterad målgrupp.

ETT UNIKT CENTRUM FÖR KULTURARV MED SIKTE PÅ ETT NATIONELLT UPPDRAG

Ett samlat grepp har tagits kring kulturarvsfrågorna i länet genom Kulturarvscentrum Småland som invigdes under 2014. Där samlas, vårdas, bevaras och tillgängliggörs kulturarvet med utgångspunkt i både föremålssamlingarna och arkiven. På Kulturarvscentrum rymms Smålands museums arkiv, bibliotek och föremålssamling. Där finns Kronobergsarkivets för- enings- och näringslivsarkiv, bibliotek, fotoarkiv och fansamling samt Växjö kommuns arkiv. Kronobergs- arkivets huvudsakliga uppgift är att samla, inventera, förteckna, bevara och vårda arkivalier för enskilda arkivbildare i Kronobergs län. De har ett övergri- pande ansvar för de enskilda arkiven inom verksam- hetsområdet samt för att bedriva och väcka intresse för regionalhistorisk forskning. Kulturarvscentrum Småland är en resurs och en mötesplats för det civila samhällets aktörer på kulturarvsområdet.

Kulturparken Småland har en av Europas största och mest kompletta samlingar av glas från Sveriges glas- bruk. Samlingen består av närmare 35 000 glasföremål från 105 svenska glasbruk från 1580-talet till nutid. Kulturarvscentrum Småland har ett öppet glasmagasin som tillgängliggör kulturarvet. För att ytterligare utveckla arbetet och bli en utvecklingsarena för det svenska glasets historia, process och framtid med fokus på innovation och tillväxt ingår Kulturparken i nätverket Swedish Glass Net tillsammans med andra aktörer i Glasriket. Nätverket bedriver utvecklings- arbete kring Glasrikets arkiv och samlingar med syfte att erhålla ett nationellt uppdrag för den svenska glashanteringens kulturhistoria.

En annan samlande aktör på kulturarvsområdet i länet är Kronobergs läns arkivförbund. De verkar för att samordna arkivverksamheten i länet. Det skriftliga kulturarvet från regionala och statliga myndigheter i Kronobergs län liksom från ett antal av länets enskil- da företag, gårdar och privatpersoner förvaras hos Landsarkivet i Vadstena som är en del av den statliga myndigheten Riksarkivet. Landsarkivets bestånd utgör ett viktigt komplement till de arkiv som förvaras av kommun-, folkrörelse- och museiarkiv. Riksantikvarie- ämbetet är den myndighet i Sverige som ansvarar för frågor om kulturarv och kulturmiljöer. De leder och stödjer det nationella arbetet med att bevara, använda och utveckla kulturarvet.

NATIONELLA ARKIVMÅL

Riksdagen har antagit mål för den statliga arkivverksamheten som syftar till bland annat:

- att öka möjligheterna att ta del av allmänna handlingar och annat arkivmaterial,
- att tydliggöra och förstärka arkivens betydelse som källa till information och kunskap om samhället och dess utveckling,
- metod- och kunskapsutveckling inom arkivområdet.

MÅNGA PLATSER MED NATUR- OCH KULTURMILJÖVÄRDEN I LÄNET

Kronobergs län har värdefulla natur- och kulturmiljö- värden. De bevaras genom en aktiv landskapsvård och är potentiella besöksmål. Här finns unika kulturmiljöer som Linnés Råshult, Huseby Bruk, Kronobergs slotts- ruin och Glasriket. 35 riksintressen för kulturmiljövård finns i länet och hela 397 fornvårdslokaler vårdas med statliga medel i Kronobergs län. I förhållande till länets storlek är det mycket.

MÅNGA AKTÖRER I SAMVERKAN FÖR ATT NÅ KULTURMILJÖMÅLEN

Det professionella kulturmiljöarbetet bedrivs fram- förallt av Länsstyrelsen i Kronobergs län, Kulturparken Småland och länets kommuner. Kulturparken Småland har i uppdrag att arbeta med kulturmiljöfrågor. De har en betydelsefull spetskompetens inom arkeologi, regionalhistoria, kulturmiljövård, hantering av arkiv och föremålssamlingar. Kulturparken har exempelvis föreläs- ningar och expertråd, i samarbete med bland annat hembygdsrörelsen, kommuner samt andra organisa- tioner och föreningar.

Länsstyrelsen har i uppdrag att uppfylla de *nationella kulturmiljömålen* och utövar tillsyn över kulturmiljö- värden i länet. De kontrollerar att kulturmiljölagen följs, ger tillstånd, råd och information. Länsstyrelsen kan också bevilja bidrag till förvaltning och vård av särskilt värdefulla kulturmiljöer som fornlämningar, byggnader och kulturlandskap. Länsstyrelsen ska

samverka med kulturmiljövårdande organ inom länet, särskilt Kulturparken Småland. Länsstyrelsen har ett särskilt ansvar att överväga hur de nationella målen kan användas som utgångspunkt i planering och uppföljning i exempelvis framtagande av planerings- underlag, samhällsplanering, kommunikation och information rörande länets kulturmiljöer.

Länsstyrelsen har i samverkan med Kulturparken Småland, Region Kronoberg, Kulturparken Småland, länets kommuner och andra aktörer på kulturmiljö- området tagit fram en kulturmiljöstrategi för Krono- bergs län som gäller 2016-2020. Syftet med strategin är att nå en förankrad och gemensam plattform för det långsiktiga kulturmiljöarbetet i Kronoberg.

NATIONELLA KULTURMILJÖMÅL

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljö- arbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kultur- miljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser,
- en helhetssyn på förvaltningen av land- skapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

DET KOMMUNALA KULTURMILJÖARBETET

Ansaret för kulturmiljöfrågorna på kommunal nivå de- las mellan olika nämnder och förvaltningar. Det är kom- munernas ansvar att planlägga användningen av mark och vatten och i kulturmiljölagen finns bestämmelser till skydd för kulturmiljön. Kommunerna tillämpar dem vid fysisk planering och myndighetsutövning. I kommu- nernas strävan att ge sina invånare en god livsmiljö ingår flera uppgifter som exempelvis bidragsgivning, rådgiv- ning och skyltning. Aktiviteter som stadsvandringar och pedagogiska program för barn är andra insatser som kan stärka området. Länsstyrelsen har i uppdrag att främja kommunernas kulturmiljöarbete och särskilt stödja kommunernas framtagande av aktuella och ändamåls- enliga kunskapsunderlag.

UTVECKLING AV KULTURARV OCH KULTUR- MILJÖ I KRONOBERG

Kulturparken Smålands migrationshistoriska roll ut- vecklas genom att omgestalta och förnya utställningen Drömmen om Amerika och skapa en bred migrations- historisk utställning med fokus på Småland. Detta innebär också stärkt samverkan med universitet och högskolor samt med berörda nationella myndigheter.

Andra utvecklingsområden är ökad samverkan på kulturmiljöområdet på kommunal, regional och statlig nivå samt att verka för att ytterligare nyttja besöks- näringens potential för kulturarv och kulturmiljö.

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

Kulturparken Småland är en verksamhet med uppdrag att bevara, vårda, levandegöra och utveckla länets kulturarv.

Organisationsform: Aktiebolag, ägt till 59 % av Region Kronoberg och 41 % av Växjö kommun.

www.kulturparkensmaland.se

Kronobergs läns hembygdsförbund är en sammanhållande organisation för länets hembygdsföreningar med syfte att tillgängliggöra, värna och öka kunskapen om länets kultur- och naturarv.

Organisationsform: Ideell förening

www.hembygd.se/kronoberg

MUNTligt BERÄTTANDE I KRONOBERG

EN INTERNATIONELLT UNIK VERKSAMHET I LÄNET

Kronoberg har en unik berättartradition med en verksamhet som är omfattande även i ett internationellt perspektiv. En av de största, tidigaste och mest högkvalitativa samlingarna av 1800-talssagor och sägner i Sverige finns i länet. Berättarnätet Kronoberg genomför berättarföreläsningar, utställningar, kurser och pedagogisk verksamhet på Sagomuseet i Ljungby. Nordens största årligen återkommande berättarfestival, Ljungby berättarfestival, arrangeras av Berättarnätet. Med stöd av Alvesta, Ljungby och Älmhults kommuner har de skapat Sagobygden som bland annat innehåller sägenomspunna platser som finns levandegjorda med hjälp av berättelser, kartor, vägs skyltar och GPS-koordinater. Till platserna kopplas programverksamhet och en stor mängd litteratur om Sagobygden. På sägenplatserna hålls årligen berättarföreläsningar.

2011 ratificerade Sverige Unesco-konventionen om trygghet av det immateriella kulturarvet. Institutet för språk och folkminnen har uppdrag från regeringen att utveckla arbetet med tillämpningen av konventionen i Sverige. Berättarnätet Kronoberg har deltagit i det nationella arbetet och 2014 blev verksamheten ackrediterad av Unesco. Det innebär att Berättarnätet arbetar med konventionen och är rådgivande åt Unesco. Unesco utser dessutom verksamheter runt om i världen som är föredömliga i arbetet med att trygga immateriellt kulturarv. Under 2017 har regeringen ansökt om att Berättarnätet Kronobergs verksamhet Sagobygden ska bli Sveriges första goda exempel i Unescos register för trygghet av det immateriella kulturarvet. Om ansökan godkänns hösten 2018 kommer Berättarnätet Kronobergs verksamhet att stärkas såväl regionalt som nationellt och i synnerhet internationellt. Konkret innebär det att de internationella kontakterna inom immateriellt kulturarv utökas.

Det immateriella kulturarvet är exempelvis sedvänjor, uttryck, kunskap och färdigheter som ingår i kulturarvet. Det immateriella kulturarvet överförs från generation till generation och omskapas ständigt i samspel med omgivningen och i förhållande till historien. Det muntliga berättandet är en del av det immateriella kulturarvet.

EN MÅNGFALD AV BERÄTTELSE

Berättarnätet Kronoberg är en resurs i arbetet med att ta tillvara en mångfald av berättelser. De bidrar till att utveckla nya metoder för de muntliga traditionernas trygghet och betydelse i samhället. Många traditionella berättelser har en lång historia och liknande berättelser berättas över hela världen. Detta gör att muntligt berättande har en särskilt stor potential i integrationsarbete. Utvecklingspotential finns när det gäller arbete med samtida berättelser.

På Berättarnätet Kronobergs webbplats kan man i Berättarskatten både lyssna på andras muntliga berättelser och lägga upp sina egna. Berättarnätet har pedagogisk verksamhet för barn och unga på skolor och på fritiden. Tillsammans med Linnéuniversitetet erbjuder de kursen Muntligt berättande i förskola och skola. Det finns behov av kompetensutveckling gällande jämställdhetsintegrering på området då många äldre berättelser präglas av traditionella könsroller.

I regionens arbete med yttrandefrihet och det fria ordet kan det muntliga berättandet även växla upp insatser inom ramen för litteratur- och läsfrämjande som exempelvis projekt i samverkan med skola och folkbildning. Genom att uppvärdera det muntliga berättandets betydelse i pedagogiskt arbete skapas bättre förutsättningar för läsfrämjande insatser kopplade till barn och unga.

UTVECKLING AV MUNTligt BERÄTTANDE I KRONOBERG

Muntligt berättande är ett prioriterat utvecklingsområde 2018-2020.¹⁶

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

Berättarnätet Kronoberg är en verksamhet med mål att stimulera det muntliga berättandet i alla dess former, dess sagor och sägner, och de folkliga traditioner som förknippas med detta.

Organisationsform: Ideell förening

www.sagobygden.se

¹⁶Se sidan 16

YTTRANDEFRIHET, LITTERATUR OCH LÄSFRÄMJANDE I KRONOBERG

ETT RIKT LITTERÄRT ARV MEN SVÅRT FÖR DAGENS FÖRFATTARE ATT FÖRSÖRJA SIG

Kronobergs län har ett rikt litterärt arv med författare som Pär Lagerkvist, Vilhelm Moberg och Elin Wägnér. Många skriver i Kronoberg, enligt den kulturvaneundersökning Region Kronoberg genomförde 2016. Det är vanligare att skriva i Kronoberg än i riket, och vanligare bland yngre invånare än äldre. Det finns kurser och program inom kreativt skrivande och bibliotek- och informationsvetenskap på Linnéuniversitetet och skrivarcirklar på studieförbunden.

Det är svårt för författare, poeter och översättare i länet att leva på sitt skrivande. Genom att verka ute i skolor, på bibliotek och vid skrivartutbildningar kan professionella kulturskapare verka och fungera som förebilder bland barn, unga och vuxna som har ett intresse av att skriva och berätta.

Det behövs en mer stabil kulturell infrastruktur för litteratur som konstform. För att stärka förutsättningarna för professionella kulturskapare på området krävs samordning. Nätverk, kompetensutveckling, samordning av turnéer och bokmässor är insatser som stärker de professionella kulturskaparnas möjligheter att försörja sig på sitt konstnärskap. Residens skapar möjligheter för fördjupning och stärker förutsättningarna för konstnärlig förnyelse. Insatser för att professionella kulturskapare på litteraturområdet ska få skäligen ersättning för sitt arbete är grundläggande.

ARBETE MED YTTRANDEFRIHET OCH DET FRIA ORDET

Småland har ett unikt, levande och modigt litteraturarv. Inte minst i det rika muntliga berättandet och i den litteratur som har skrivits och fortsätter att skrivas i regionen. Idag verkar författare runt om i världen i samma anda, ofta under svåra förhållanden och med fara för sina liv, för att de vill göra sin röst hörd. Växjö är sedan 2012 fristad för förföljda författare, för att värna yttrandefriheten och försvara det fria ordet.

Det fria ordets hus ska främja dialog, skrivande och debatt. Verksamheten ska fungera stödjande för frågor om yttrandefrihet i regionen. Arbetet sker genom egna arrangemang och i samarbete med andra aktörer lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Det fria ordets hus erbjuder bland annat pedagogisk verksamhet, öppen programverksamhet och lokaler till organisationer för att uppmuntra till arbete inom det fria ordets område. Det fria ordets hus har även residensverksamhet, exempelvis korttidsresidens för nyanlända. De samarbetar internationellt inom bland annat fristadsnätverket ICORN.

Kulturparken Småland har i sina arkiv material från länets folkrörelser och föreningar. Arkiven är grundläggande för förståelsen av civilsamhällets organisering och skapar en bas för samtal om och arbete med yttrandefrihet idag. Ett annat sätt att värna det fria ordet är det arbete med källkritik som sker inom exempelvis skola, bibliotek och Det fria ordets hus.

KOMMUNAL OCH REGIONAL BIBLIOTEKSVERKSAMHET

Kommunernas folk- och skolbibliotek utgör en betydelsefull kulturell infrastruktur i länet och har stor potential som mötesplats. Folkbiblioteken har en grundläggande uppgift att verka för det demokratiska samhällets utveckling. Digitalisering och globalisering aktualiserar frågor om bibliotekens roll och framtid. Den digitala utvecklingen skapar förutsättningar för berättande och delaktighet men väcker också frågor kring allas möjligheter att göra sin röst hörd. Ett exempel är vilka konsekvenser digitaliseringen får för invånare som står vid sidan av utvecklingen. För att vidareutveckla invånares digitala kompetens krävs ytterligare fortbildningsinsatser för bibliotekspersonal. Det finns även behov av att vidareutveckla biblioteken för att möta invånarnas behov exempelvis vad gäller utformning av biblioteksrummet och satsningar som meröppet. Meröppet innebär att biblioteket är tillgängligt för besökare även under tider då personal inte är på plats.

Biblioteksområdet regleras av bibliotekslagen som bland annat fastslår att biblioteksplaner ska tas fram på kommunal och regional nivå. Region Kronoberg har en regional biblioteksplan tillsammans med Region Blekinge. På nationell nivå har Kungliga Biblioteket ett samordnings- och utvecklingsansvar för hela den svenska bibliotekssektorn. Uppdraget innebär bland annat nationell överblick, framtagande av nationell biblioteksstrategi, främja samordning, fördela bidrag och samla in statistik.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg är den regionala biblioteksverksamheten för Kronoberg och Blekinge. Verksamheten riktas främst mot folkbiblioteken. Kvalitetsutveckling och omvärldsbevakning kring biblioteket som mötesplats för kultur, delaktighet, lärande och skapande bidrar till att utveckla den kommunala biblioteksverksamheten. Biblioteksutveckling verkar utifrån fyra biblioteksfokus; det lärande biblioteket, det tillgängliga biblioteket, det digitala, interaktiva biblioteket samt det fysiska, interaktiva biblioteket.

BIBLIOTEKET SOM PLATS FÖR LÄRANDE OCH KULTUR

Folkbibliotek och regional biblioteksverksamhet hanteras framförallt inom ramen för kulturområdet, vilket förstärker den traditionella bilden av verksamheten som i första hand kulturinriktad. Detta trots att biblioteken i hög grad även utgör en grundläggande infrastruktur för invånares lärande. I Kronoberg och Blekinge är fler än hälften av kommunbiblioteken integrerade folk- och skolbibliotek. På regional nivå vidareutvecklas samarbetet mellan Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg och universitets- och högskolebiblioteken. För att biblioteken ska kunna möta länets utmaningar och verka för det demokratiska samhällets utveckling är samverkan med det omgivande samhället av avgörande betydelse. Biblioteken bidrar med en infrastruktur för kultur, bildning och lärande och är en resurs för kultur- och bildningsorganisationer.

KRONOBERGARNAS LÅNAR MER MEN LÄSER MINDRE

Kronoberg har flest bibliotek per invånare i landet och invånarna lånar fler böcker per invånare jämfört med riket. Trots detta är det färre i Kronoberg som har läst en bok eller lyssnat på en ljudbok jämfört med riket i helhet. Läsfärdighet och läsvanor hos barn och unga har under många år minskat. Framför allt visar statistiken på en försämrad läsförmåga hos pojkar. Ett sätt att skapa intresse för läsning är genom det egna skrivandet. I Kronoberg genomförs litteratur- och läsfrämjande insatser både inom och utanför skolan av bibliotek, folkbildning, och aktörer som Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg och Det fria ordets hus. Det finns

dock behov av läsfrämjande insatser för människor i alla åldrar. Även det civila samhället gör insatser på området, till exempel Bygdegårdarnas Riksförbund med projektet Det är väl ingen konst att läsa, folkbildningens arbete med lättläst och samarbeten med idrottsrörelsen.

Region Kronobergs verksamhet AV-Media Kronoberg arbetar med läsfrämjande utifrån digitaliseringens möjligheter. Biblioteksutveckling ansvarar för strategisk samverkan med kommunerna gällande läsfrämjande verksamhet och arbetar bland annat med verksamhet med inriktning på barn och ungas fritid, böcker på andra språk: mångspråk, de nationella minoriteternas språk, lättläst samt utveckling av medieförsörjning och medielogistik.

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg samarbetar med folkhälsa, barnhälsovård och folkbibliotek inom Språkstegen för att främja jämlik språk-, läs- och skrivkunnskap bland små barn. Biblioteksutveckling, biblioteken och studieförbunden samarbetar inom Läsfest för att gemensamt ordna aktiviteter för att öka läsandet. Biblioteksutveckling och Växjö bibliotek utforskar även biblioterapi, som bygger på idén att förbättra hälsa genom läsning.

UTVECKLING AV YTTRANDEFRIHET, LITTERATUR OCH LÄSFRÄMJANDE I KRONOBERG

Yttrandefrihet, litteratur och läsfrämjande är ett prioriterat utvecklingsområde 2018-2020.¹⁷

NATIONELLA MÅL FÖR LITTERATUR OCH LÄSFRÄMJANDE

Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

¹⁷Se sidan 18

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg är den regionala biblioteksverksamheten för Kronoberg och Blekinge län.

Organisationsform: Regional förvaltning

www.biblioteksutveckling.se

Det fria ordets hus är en verksamhet som förenar det småländska litterära arvet och arbetet med yttrandefrihet idag.

Organisationsform: Kommunal förvaltning

www.vaxjo.se/detfriaordetshus

FILM I KRONOBERG

FORTSATT BIOGRAFUTVECKLING

I Kronoberg går invånarna mer på bio än genomsnittet i riket, enligt den kulturvaneundersökning Region Kronoberg gjorde 2016. Samtliga kommuner i Kronoberg har en eller flera digitala biografer. Uppvidinge och Lessebo kommuner sticker ut med en hög koncentration biografer som samverkar med Emmaboda och Nybro kommuner inom Film i Glasriket. Film i Glasriket drivs ideellt genom ett unikt samarbete mellan ett femtontal av Folkets Hus och Parkers biografer. I länets kommuner utgör också filmföreningar en viktig infrastruktur för distribution och visning av ett smalare filmutbud. Många mindre landsortsbiografer drivs av Folkets Hus och Parker. Det ideella engagemanget är ofta en förutsättning för att kunna se film på bio i hela länet.

Digitaliseringen har ökat möjligheterna för lokala biografer att anpassa utbudet efter publiken. De kan bland annat visa film, direktsänd opera och teater, konserter, sportarrangemang och datorspelturneringar via internet. Ett annat sätt att arbeta med publikutveckling är samarbeten med det civila samhället kring exempelvis filmsamtal eller föreläsningar knutna till filmvisningen.

Den nya statliga filmpolitiken har bland annat inneburit en ökad moms på filmvisning på vissa av länets biografer. Hur detta påverkar föreningarna är ännu oklart och det finns behov av att följa utvecklingen på området framöver.

Reaktor Sydost är Kronobergs regionala resurscentrum för film. De bistår biografer, filmklubbar, föreningar och kommuner med kompetens kring biografutveckling, publikarbete, samarrangemang, rättigheter och tillgänglig repertoar.

VANLIGT ATT FILMA, MEN OVANLIGT ATT VARA PROFESSIONELL FILMARE

Att se på film, filma och fotografera är bland de vanligaste kulturyttringarna i Kronoberg och det är vanligt ju yngre man är. Rörlig bild är ett vanligt sätt för invånare att berätta sina historier. Med dagens teknik är kostnaderna inte längre ett hinder för det egna skapandet. Många invånare skapar själva men det finns ett glapp mellan det egna utövandet och att sprida sin berättelse till en publik i ett professionellt sammanhang. Reaktor Sydost stöttar unga filmare med talangutveckling genom stöd till produktioner, teknikutlåning och kompetensutveckling. Jämställdheten inom

filmbranschen är en utmaning. Stöd till filmskapare går oftare till män trots att kvinnor filmar och fotar mer. Det finns behov av att möta kvinnor tidigare i skapandeprocessen för att medlen ska fördelas mer jämställt. Reaktor Sydost har arbetat medvetet med frågan under flera år men det finns fortfarande en snedfördelning på grund av kön gällande stöd till filmproduktioner.

Utveckling av det pedagogiska arbetet med yngre barn kan förbättra jämställdheten på området. Reaktor Sydost stödjer pedagogers filmpedagogiska arbete i skolan för att främja barn och ungas möjligheter att lära sig om den rörliga bilden som uttrycksform, mediers påverkan, och ges möjlighet att uttrycka sig med film och medier. Reaktor Sydost engagerar professionella kulturskapare för att arbeta med film i skolan och kvalitetssäkrar att arbetet utgår från ett pedagogiskt förhållningssätt. Även AV-Media Kronoberg är en aktör på området. De tillhandahåller media som kan användas inom undervisning.

Det finns behov av att utveckla möjligheterna för barn och unga att arbeta med film på sin fritid. Film finns på kulturskolan i Tingsryd och Växjö och även studieförbunden erbjuder verksamhet på området. Linnéuniversitetet har kurser i filmvetenskap upp till magisternivå men även kurser i bland annat filmdidaktik, manusskrivande och filmkritik.

För att skapa förutsättningar för professionella kulturskapare inom filmområdet behövs olika, befintliga plattformar för att tillgängliggöra film. Flera av de produktioner som Reaktor Sydost stöttar har visats på filmfestivaler, både i Sverige och internationellt. Andra viktiga plattformar är Sveriges televisions kortfilmsprogram, video-on-demand-tjänster och svenska biografer. Biobesöken ökade under 2016 men svensk film hade den lägsta marknadsandelen sedan 1990/91 vad gäller totala biobesök i landet. Det påverkar svenska filmares möjligheter att försörja sig.

Filmområdet verkar även på ett näringspolitiskt plan vad gäller satsningar på långfilm och filmens roll för besöksnäringen. Reaktor Sydost har genomfört en förstudie kring förutsättningarna för en regional filmfond i Blekinge och Kalmar. Blekinge, Kalmar och Kronoberg ser behov av att undersöka förutsättningarna för utveckling av filmområdet inom ramarna för Regionsamverkan Sydsverige.

På nationell nivå arbetar stiftelsen Svenska Filminstitutet för att stärka den svenska filmen från idé till färdig film, under dess lansering i Sverige och världen, och genom att bevara den för eftervärlden. Svenska Filminstitutet har i uppdrag från regeringen att genomföra den statliga filmpolitiken. Detta sker genom samverkan med filmbranschen inom så kallade råd.

UTVECKLING AV FILM I KRONOBERG

Reaktor Sydost har funnits sedan 2008 och bygger på interregional samverkan. Mot bakgrund av utvecklad samverkan inom Regionsamverkan Sydsverige finns behov att undersöka förutsättningarna för ett större grepp kring filmens utveckling för att utnyttja kompetens och resurser mer effektivt. Det finns även behov av att på lång sikt skapa goda förutsättningar för professionella kulturskapare i Sydsverige och förbättra möjligheterna för talangutveckling. Även arbete med jämställdheten på området behöver utvecklas.

På Reaktor Sydosts webbplats finns handboken *Involvera publiken med tips på hur man kan arbeta med biograf- och publikutveckling*.

NATIONELLA MÅL FÖR FILM

- Utveckling och produktion av värdefull svensk film sker kontinuerligt och i olika delar av landet.
- Allt fler ser värdefull film som sprids och visas i olika visningsformer i hela landet.
- Filmavet bevaras, används och utvecklas.
- Svensk film sprids alltmer utomlands och kvalificerat internationellt utbyte och samverkan sker på filmområdet.
- Barn och unga har goda kunskaper om film och rörlig bild och ges möjligheter till eget skapande.
- Jämställdhet och mångfald präglar filmområdet.
- Filmen bidrar till att stärka yttrandefriheten och det offentliga samtalet.

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

Reaktor Sydost (under slutet av 2017 byter verksamheten namn till Filmregion Sydost) är ett regionalt resurscentrum för film med uppdrag att stärka filmen och den rörliga bildens ställning i Sydost.

Organisationsform: Ideell förening bildad av Region Blekinge, Landstinget i Kalmar län och Region Kronoberg.

www.reaktorsydost.se

BILD OCH FORM I KRONOBERG

MÅNGA AKTÖRER INOM BILD OCH FORM I KRONOBERG

Många aktörer, i och utanför Kronoberg, skapar möjligheter för invånare och besökare att utöva och ta del av bild- och formkonst. Bland annat museer, gallerier, konstrundor, bibliotek, folkbildning och det civila samhället, festivaler, konstlabb, workshops, performancekonst och events. Det är vanligare att besöka konstutställning och måla eller teckna i Kronoberg än genomsnittet i riket. Det civila samhällets organisationer och det fria kulturlivet bär till stor del upp infrastrukturen tillsammans med kulturorganisationer med regionala uppdrag. Att stimulera till eget skapande, fånga upp nya initiativ och erbjuda arenor för oetablerad konst behövs för att möjliggöra deltagande i länets konstliv.

Kulturplanen utgår från en bred definition av bild- och formkonst som bland annat omfattar bildkonst, konsthantverk och formgivning inom en rad olika former för gestaltning.

Konstpedagogiken är viktig när bild- och formkonst möter publik. För barn och unga under skoltid är den ett verktyg i estetiska läroprocesser och en metod som skapar möjlighet att utveckla den reflektiva förmågan. Det pågår utvecklingsarbete för att de kultur- och konstpedagogiska program som erbjuds ska möta barn och unga i hela länet.

Ljungbergsmuseet är Kronobergs läns museum för bildkonst. I uppdraget ingår bland annat att bedriva konstpedagogisk verksamhet för barn och unga under skoltid i hela länet. Att samverka med berörda aktörer för att lyfta fram samtida och dåtida konst med anknytning till Kronobergs län och Småland ingår också. Sven Ljungberg och Ann Margret Dahlquist Ljungbergs ateljé och bostad i Ljungby är också en del av kulturarvet.

Kulturparken Småland har i uppdrag att samordna och utveckla kulturarvsfrågorna i länet. De har också en regional roll inom bild- och formkonstområdet. Fokus ligger på framförallt på glaset genom Sveriges glasmuseum, med en unik glassamling och ett stort material med skisser och produktkataloger. Kulturparken har också en konsthistorisk samling som omfattar 5 800 föremål.

Italienska Palatset i Växjö är en ideell förening som inrymmer galleri, ateljéer och ateljéförening, konstnärernas kollektivverkstad och Media Artes med primärt fokus på nutida konstmusik. Det finns behov av att förtydliga Italienska Palatsets roll för bild- och formkonsten i länet.

I angränsande län finns till exempel Vandalorum i Värnamo som är ett museum för regional, nationell och internationell samtidskonst och design. Vandalorum är hemvist för Smålands konstarkiv med en samling koncentrerad på bild- och formkonstnärers verksamhet i Småland. Smålands konstarkiv har en interregional utställningsverksamhet som lyfter samtida konstnärskap inom bild och form i regionen och är ett administrativt centrum för Konstnärsförbundet i Småland.

Strategiska utvecklingsinsatser har bidragit till att stärka områdets infrastruktur i Kronoberg. Ett gemensamt visions- och strategiarbete har under de senaste åren samlat företrädare för kulturorganisationer med regionala uppdrag inom bild- och formkonst, professionella kulturskapare, det civila samhället samt förtroendevalda och tjänstepersoner på regional och lokal nivå. Från hösten 2017 finns även en regional utvecklingssamordnare för bild och form inom Region Kronoberg vars uppdrag är att, tillsammans med berörda aktörer, utveckla bild- och formområdet i länet.

DET HISTORISKA OCH SAMTIDA SMÅLAND

Småland är starkt förknippat med glaskonst, konsthantverk och design som traditionellt har varit viktiga näringar i Kronoberg. Möbleri och Glasriktet är känt både nationellt och internationellt. Idag undersöker och omprövar många professionella kulturskapare vad platsen Småland är. Detta kan gestaltas genom bland annat konsthändelser, i formgivna objekt eller i samtal.

SVÅRT ATT FÖRSÖRJA SIG SOM PROFES- SIONELL KULTURSKAPARE PÅ OMRÅDET

Ett vitalt och utforskande kulturliv bygger på att professionella kulturskapare kan utveckla sina konstnärskap och verka under rimliga arbetsvillkor. Regeringen har tagit fram en nationell handlingsplan för bild och form med särskilt fokus på bild- och formkonstnärernas villkor. För de professionella bild- och formkonstnärerna är situationen på arbetsmarknaden en utmaning. Konstnärernas Riksorganisation gjorde 2014 en konstnärsenkät. Den visade att mer än hälften av bild- och formkonstnärerna inte kunde försörja sig helt på sitt konstnärskap. Medianinkomsten för gruppen är före skatt 15 000 kr i månaden, vilket kan jämföras med 18 200 kr för alla kulturella yrkesgrupper och 24 200 kr för hela befolkningen. SCB:s siffror visar dessutom att andelen bildkonstnärer med låga inkomster har ökat mellan 2004 och 2014.

Utifrån andelen kvinnor och män är dock bildkonsten en jämställd sektor. Formområdet är däremot en kvinnodominerad sektor. Uppföljningen av Region Kronobergs konstinköp visar att inköpen är jämställt fördelade mellan kvinnor och män i enlighet med den plan som styr inköpen.

Bild- och formkonstnärers arbetsmarknad behöver stärkas genom uppdrag, distribution, nätverk, tillgång till kollektivverkstäder, kompetens och möjlighet att kombinera flera inkomstkällor. Inköp av konst är betydelsefullt för regionens gallerier och bild- och formkonstnärer. Fortsatt finns behov av strategiskt arbete med jämställdhet och mångfald i utställningsverksamhet, inköp och i konst i det offentliga rummet.

Kulturorganisationer med regionala uppdrag ska tillämpa MU-avtalet, det statliga ramavtalet för bild- och formkonstnärers medverkan och ersättning vid utställning. MU-avtalet är av stor vikt för professionella kulturskapare på bild- och formområdet. Det går att likna en konstutställning med en teateruppsättning, där det skulle vara otänkbart att inte arvodera professionella skådepelare för repetitionstid utan enbart för faktiska föreställningar. Det finns behov av insatser för att främja tillämpningen av MU-avtal hos både kulturorganisationer med regionala uppdrag och andra aktörer med utställningsverksamhet.

KONSTNÄRLIGA GESTALTNINGAR I OFFENTLIGA MILJÖER

Inköp av konstnärlig gestaltning är en viktig arbetsmarknad för professionella kulturskapare. Det är också en möjlighet för invånare att, oavsett bakgrund, möta bild- och formkonst i vardagen. Det kan vara hos tandläkaren, i lekparken eller på äldreboendet.

Region Kronoberg har sedan inträdet i kultursamverkansmodellen arbetat med utvecklingsfrågor kring konstnärlig gestaltning, exempelvis genom främjandet av enprocentregeln. Det är en rekommendation som innebär att 1 % av byggkostnaderna vid offentligt uppförda byggnader ska avsättas för konstnärlig gestaltning. Region Kronoberg arbetar i enlighet med enprocentregeln och har en konstanteringsfunktion som ansvarar för konstinköp och konstnärlig gestaltning i egna lokaler. Inköpen görs enligt Plan för konstnärlig gestaltning inom Region Kronoberg, som finns att läsa på Region Kronobergs kulturblogg kulturplankronoberg.se.

Kommunerna ansvarar för konstnärlig gestaltning i sina fastigheter och offentliga miljöer. Arbetet med den offentliga konsten varierar och det finns intresse och behov av fortsatt utvecklingsarbete samt stöd i grunduppdraget kring inventering och skötsel av den konstnärliga gestaltningen. Det kan till exempel handla om konstprogram, samverkan mellan politik-områden, former för upphandling, arbete för att aktivt synliggöra offentliga verk och medborgarinflytande. Erfarenhetsutbyte och lärande kring konstnärlig gestaltning sker även inom kommunalt forum och kulturchefsnätverket.¹⁸

EN INTRESSANT PLATS FÖR UTVECKLING AV KONSTGLAS

Konstglaset har en alltmer betydande roll vid de smäländska glasbruken. Hantverkarskunnande och materialkännedom gör Glasriket till en intressant plats att verka på för professionella kulturskapare. Verksamheterna är småskaliga och det fria professionella kulturlivet skapar det nya Glasriket. Traditionell kunskap möter nya kunskaper och ny teknik vilket ökar innovationsförmågan.

FORMGIVNING – ETT STARKT OMRÅDE I LÄNET

Flera kända möbeltillverkare och formgivare har sin utgångspunkt i länet och flera organisationer och initiativ bidrar till att utveckla området. Svensk Form arbetar för att stimulera designutvecklingen utifrån ett brett designbegrepp. Goda förutsättningar för nya formgivare att utvecklas och pröva sina idéer är viktigt för formgivningens framtid i Småland. Hemslöjden i Kronoberg arbetar med att stärka konsthantverkarnas villkor. Med kunskap om slöjdhantverket i hårda och mjuka material, upparbetade nätverk och etablerade program för barn och unga i skolan är Hemslöjden en viktig del i infrastrukturen för formfrågorna i länet.

FLERA MÖJLIGHETER TILL UTBILDNING INOM BILD OCH FORM

Det finns flera utbildningar i länet. På Grimslövs Folkhögskola finns förberedande utbildning inom

konsthantverk och formgivning och på S:t Sigfrids Folkhögskola finns konstskola på ett och två år. På Linnéuniversitetet finns flera kandidatutbildningar och en masterutbildning inom design. Kulturskolorna i Uppvidinge och Växjö kommuner erbjuder barn och unga bildundervisning. Arbete pågår för att bild även ska finnas på kulturskolan i Ljungby. Det civila samhället har stor betydelse för möjligheterna för invånare att själva utöva bild och form genom kurser, föreläsningar och studiecirklar.

UTVECKLING AV BILD OCH FORM I KRONOBERG

Bild och form är ett prioriterat utvecklingsområde 2018-2020.¹⁹

NATIONELLA MÅL FÖR ARKITEKTUR, FORMGIVNING OCH DESIGN

- Arkitektur, formgivning och design ska ges goda förutsättningar för sin utveckling.
- Kvalitet och skönhetsaspekter ska inte underställas kortsiktiga ekonomiska överväganden.
- Kulturhistoriska och estetiska värden i befintliga miljöer ska tas till vara och förstärkas.
- Intresset för hög kvalitet inom arkitektur, formgivning, design och offentlig miljö ska stärkas och breddas.
- Offentligt och offentligt understött byggande, inredande och upphandlande ska på ett föredömligt sätt behandla kvalitetsfrågor.
- Svensk arkitektur, formgivning och design ska utvecklas i ett fruktbart internationellt samarbete.

¹⁸Läs mer i fördjupningen *Så formas och genomförs kulturplanen*.

¹⁹Se sidan 22

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

KRONBERGS LÄNS BILDKONSTMUSEUM LJUNGBERG MUSEET

Ljungbergsmuseet är Kronobergs läns bildkonstmuseum och har ett särskilt uppdrag att tillgängliggöra konstpedagogik för barn och unga i hela länet.

Organisationsform: Stiftelse

www.ljungbergsmuseet.se

Smålands Konstarkiv har en konstsamling med bild och formkonstnärer som har anknytning till Småland

Organisationsform: Stiftelse med huvudmän från Värnamo kommun, Jönköpings läns landsting, Region Kronoberg samt Smålands Konstnärsförbund

www.smalandskonstarkiv.se

Italienska palatset är en ateljéförening med kollektivverkstad och galleri

Organisationsform: Ekonomisk förening

www.italienskapalatset.se

HEMSLÖJD I KRONOBERG

STORT INTRESSE FÖR SLÖJD OCH HEMSLÖJD

Intresset för slöjd, hemslöjd och att skapa själv är stort. Att syssla med handarbete eller hantverk är en aktivitet som utövas i nästan lika stor utsträckning oavsett ålder, utbildning eller inkomst. Digitalisering har haft betydelse för utvecklingen, genom trender som återbruk, makerrörelsen och gerillaslöjd. Arbetet med återbruk och naturliga material gör att hemslöjdsområdet ligger i framkant vad gäller hållbarhetsarbete och cirkulär ekonomi.

SAMVERKAN ÖVER POLITIKOMRÅDEN EN FÖRUTSÄTTNING FÖR HEMSLÖJDEN

Hemslöjden i Kronoberg tillvaratar och förnyar hemslöjd utifrån ett närings-, kulturarvs- och kunskapsförmående perspektiv. Arbetet bygger på samverkan med en bredd av aktörer med skilda förutsättningar. Detta påverkar utvecklingsarbetet inom hemslöjden i hög grad. Hemslöjdskonsulenterna samarbetar över länsgränserna inom geografin för Regionsamverkan Sydsverige. Arbetet är långsiktigt och sker inom olika utvecklingsprojekt.

Hemslöjden i Kronoberg samarbetar med Almi för att länets slöjdare, konsthantverkare, hantverkare och designers ska kunna ta del av det företagsfrämjande stödsystemet. Enskilda slöjdare, konsthantverkare och företag med småskalig hantverksmässig tillverkning får stöd av hemslöjdskonsulenterna i form av rådgivning och handledning.

KULTURORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

HEMSLÖJDEN I KRONOBERG

Hemslöjden i Kronoberg är en verksamhet med uppdrag att utveckla och tillvarata slöjd och konsthantverk, både som näringsgren och kulturyttring.

Organisationsform: Ideell förening

www.hemslojdenkronoberg.se

På Nämnden för hemslöjdsfrågors webbplats finns praktiska tips på hur slöjdare kan starta och driva företag. Läs mer på www.nfh.se

Nämnden för hemslöjdsfrågor är en statlig myndighet med uppdrag att stärka hemslöjden i hela Sverige genom att planera, driva och följa upp aktiviteter med såväl kulturella som ekonomiska perspektiv. Hemslöjdsföreningarna i Sverige har unika samlingar med föremål som speglar den egna produktionen och bygdernas traditionella slöjd. Dessa samlingar har digitaliserats under namnet Hemslöjdens samlingar och går att finna på Digitalt museum.

FRAMTIDENS HEMSLÖJD

De senaste årens ökade satsning på kultur i skolan har öppnat upp för ett nytt arbetsfält för slöjdare. Många barn får möta professionella slöjdare i sin skolmiljö. För att främja barn och ungas möjlighet till eget skapande på fritiden har Hemslöjden i Kronoberg Slöjdklubben. Den genomförs i samarbete med studieförbunden. Hemslöjden i Kronoberg erbjuder kurser med nationellt erkända kursledare. Detta främjar den konstnärliga förnyelsen och kvaliteten inom slöjd och konsthantverk. Studieförbunden i Kronoberg erbjuder cirklar och kurser i hemslöjd och hantverk och Linnéuniversitetet har kurser i hantverk kopplade till designområdet.

UTVECKLING AV HEMSLÖJD I KRONOBERG

Fortsatt arbete med skapa möten mellan olika former av samtida och traditionella tekniker inom slöjd, konsthantverk och digitalisering är strategier för att främja den konstnärliga förnyelsen på området. Att arbeta vidare med hållbar utveckling och slöjden som resurs för andra kulturområden, och med hemslöjdens betydelse för hälsa och välmående samt verka för hemslöjd som en potential i besöksnäringen är andra möjligheter.

DET CIVILA SAMHÄLLET OCH FOLKBILDNINGEN I KRONOBERG

Det civila samhället är en viktig del av demokratin. Det bidrar till delaktighet, samhällsutveckling och välfärd. I ett glest befolkat län som Kronoberg är det civila samhället och folkbildningen betydelsefulla aktörer för att skapa öppna och hållbara livsmiljöer för länets invånare.

Det civila samhället bidrar till att involvera människor i den lokala samhällsutvecklingen och möjliggör lokala mötesplatser. När människor känner delaktighet, samhörighet och tillit stärks banden till platsen och viljan till att leva där ökar. Här utgör de starka frivilliga krafterna en viktig del av arbetet, inte minst på mindre orter och på landsbygden.

Med det civila samhället avses en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. I området ingår allt från nätverk, ideella föreningar till registrerade trossamfund med mera.

DET CIVILA SAMHÄLLET VERKAR PÅ MÅNGA OMRÅDEN

Att utveckla förutsättningarna för det civila samhällets aktörer att delta i planering och genomförande av lokalt och regionalt utvecklingsarbete är ett utvecklingsområde som lyfts i Gröna Kronoberg 2025.

Folkbildningens aktörer, med studieförbund och folkhögskolor, utgör en regional infrastruktur som är tillgänglig i hela länet. De har betydelse för det civila samhället på lokal nivå och i utvecklingen av orter och platser i Kronoberg. Tillsammans med studieför-

bunden har Region Kronoberg arbetat fram ett nytt bidragssystem. Systemet skapar ändamålsenliga former för dialog och samverkan och utvecklar förutsättningarna för det civila samhällets aktörer att medverka i regionala utvecklingsprocesser. I första hand tillämpas bidragssystemet på processer som kultursamverkansmodellen och kompetensplattformsuppdraget. Det finns stor potential att involvera även andra områden.

Studieförbunden har olika förutsättningar och kompletterar varandra. Den samlade verksamheten är bred och flexibel och berör flera regionala utvecklingsområden. Studieförbunden utgör mötesplatser för människor att utvecklas tillsammans i takt med de nya kunskaper, perspektiv och erfarenheter som de själva söker. Studieförbunden bidrar med stöd, investerar i lokaler, teknik och pedagogiska resurser för det civila samhället. De kan, genom sina stora nätverk och medlemsorganisationer i hela länet, ha en regional röstbärande funktion för det civila samhället.

Studieförbunden skapar både arbetstillfällen och praktikplatser i länet och samarbetar med olika aktörer kring deltagarkultur, demokratiutveckling, integration, folkhälsa och miljö samt verksamhet för och med invånare med funktionsnedsättning. Särskilda satsningar görs för att koppla läsförbättring till idrottsrörelsen genom att SISU Idrottsutbildarna samverkar med biblioteken.

I Kronoberg finns tre folkhögskolor: S:t Sigfrids folkhögskola, Markaryds folkhögskola och Grimslövs folkhögskola. Den sistnämnda har Region Kronoberg som huvudman. Kronobergs läns bildningsförbund samlar studieförbund och folkhögskolor.

En genomsnittlig dag spenderar kronobergarna totalt 1000 timmar i den fria och frivilliga folkbildningsverksamhet som studieförbunden driver.

DET CIVILA SAMHÄLLET BIDRAR TILL ETT KULTURUTBUD MED LOKAL NÄRVARO

Det civila samhällets aktörer är centrala för länets kulturella infrastruktur, inte minst utanför centralorterna. Folkbildningen står för betydelsefulla insatser på kulturområdet genom att möjliggöra deltagarkultur och eget skapande. De bedriver verksamhet på många platser i Kronoberg. Invånare får tillgång till olika mötesplatser i form av scener, repetitionslokaler, ungdomshus, verkstäder och utställningslokaler. Studieförbunden samverkar i hög utsträckning med andra aktörer inom det civila samhället. De utgör stora producenter och arrangörer av kultur både i form av program inför publik och i form av studiecirkel. När studieförbunden samverkar med kulturorganisationer med regionala uppdrag blir kulturen angelägen för fler och när nya målgrupper.

Det civila samhällets organisationer är flexibla och lyhörda för nya samhällsutmaningar. Det gör att nya uttryckssätt och kulturformer tidigt får utrymme i verksamheten. Det kan till exempel handla om nyanländas kulturuttryck eller spelkultur, en snabbt växande kulturform med en bred ideell närvaro i regionen.

Studieförbundens infrastruktur och kompetenser är viktiga att koppla till det regionala utvecklingsarbetet kring arrangörskap, delaktighet och deltagarkultur, tillgänglighet och mångfald. För samtliga professionella kulturorganisationer står dessa utmaningar på agendan och en möjlighet är en utvecklad och strategisk samverkan mellan studieförbund och kulturorganisationer med regionala uppdrag.

UTVECKLING AV DET CIVILA SAMHÄLLET I KRONOBERG

Kronobergs demografiska förändringar utgör en utmaning för det civila samhället. Det civila samhället arbetar aktivt med dessa utmaningar och tar exempelvis stort ansvar gällande nyanländas möjligheter till språkutveckling och samhällsorientering.

En utmaning för det civila samhället är att offentliga stödsystem inte alltid är anpassade efter det civila samhällets gränsöverskridande och tvärsektoriella verksamhet. Erfarenheter från projektet KiCK, Kvalitet i civilsamhällets kultursamverkan, visar att detta är en utmaning särskilt när det gäller de etniska föreningarnas förutsättningar. Andra erfarenheter från KiCK är att det civila samhället har en stark organisering nationellt och lokalt men har försvagats på regional nivå. På kulturområdet kan studieförbunden ha en regional röstbärande funktion för länets kulturföreningar. Det behöver vidareutvecklas i dialog med studieförbunden.

De ekonomiska förutsättningarna på lokal nivå påverkar studieförbunden i hög utsträckning. Negativ budgetutveckling på lokal nivå medför att studieförbunden inte kan producera lika mycket folkbildning, vilket i sin tur innebär att uppväxlingen av varje kommunal bidragskrona minskar. Att säkra verksamhet lokalt är av stor vikt för framtiden och det är av betydelse att utveckla de lokala mötena mellan kommunerna och det civila samhället.

Kulturområdets erfarenheter och utvecklade metoder för att involvera det civila samhället kan komma till användning även inom andra regionala utvecklingsområden, exempelvis idéburet offentligt partnerskap, social ekonomi och medborgardialog.

ORGANISATIONER MED REGIONALA UPPDRAG

ABF Kronoberg
www.abf.se

Folkuniversitetet Region Syd
www.folkuniversitetet.se

Ibn Rushd distrikt Östra
www.ibnrushd.se

Kulturens Bildningsverksamhet Region Syd
www.kulturens.se

NBV Sydost
www.nbv.se

Medborgarskolan Region Öst
www.medborgarskolan.se

Sensus Småland Öland
www.sensus.se

Studiefrämjandet i Kronoberg
www.studieframjandet.se

Studieförbundet Vuxenskolan Kronoberg
www.sv.se

Studieförbundet Bilda Sydöst
www.bilda.nu

Smålandsidrotten (samverkansorgan för Smålands idrottsförbund och SISU Idrottsutbildarna)
www.smalandsidrotten.se

SÅ FORMAS OCH GENOMFÖRS KULTURPLANEN

Många aktörer bidrar till att skapa ett rikt kulturliv i Kronoberg. Det professionella kulturlivet, det civila samhället, länets kommuner, Region Kronoberg och omgivande län ansvarar gemensamt för länets kulturella infrastruktur och dess utveckling. Andra viktiga aktörer är folkbildning, universitet och högskolor, näringsliv samt nationella myndigheter. Aktörerna bidrog i arbetet med den stora kartläggning av kulturområdet som gjordes 2011, inför den första kulturplanen. Vart tredje år, i samband med framtagande av ny kulturplan, uppdateras nuläget. Analysen av nuläget ligger sedan till grund för kulturpolitiska prioriteringar.

Kulturområdets arbetssätt med att involvera många aktörer i en öppen process efterfrågades när den nya regionala utvecklingsstrategin Gröna Kronoberg 2025 togs fram. Den metod Region Kronoberg använder idag för hållbart regionalt utvecklingsarbete kallas Gröna tråden. Den är inspirerad av kulturområdets utvecklingsarbete och används när kulturplanen formas och genomförs.

GRÖNA TRÅDEN – EN METOD FÖR HÅLLBART REGIONALT UTVECKLINGSARBETE

Regional utveckling genomförs av många aktörer. De har, och kan ta, olika roller för att lösa samhällsutmaningar. Metoden Gröna tråden utgår från ett arbetssätt där samhällsutmaningarna sätts i centrum. Det kallas för utmaningsdrivet arbete och består av ett antal verktyg.

Förändringslogik – ett verktyg som ger en överblick av vad som ska förändras, hur det ska gå till och vilka

På Gröna Kronobergs webbplats finns konkreta exempel på hur verktygen i Gröna tråden kan användas.
www.regionkronoberg.se/gronakronoberg/arbetsmetod/

resurser som finns tillgängliga för arbetet. Förändringslogik säkerställer att utvecklingsarbetet leder mot uppsatta mål.

Intressentanalys – ett verktyg som synliggör vilka som påverkas av, och kan påverka utvecklingsarbetet.

Samhandlingstrappan – samhällsutmaningar som inte kan lösas av en enskild aktör kräver olika former av samarbete. Samhandlingstrappan är ett verktyg som synliggör stegen i en utvecklingsprocess så att aktörerna kan agera effektivt tillsammans.

Lärandecykel – ett verktyg som används för att förvalta kunskap så att lärande sker systematiskt.

Jämställdhets- och mångfaldsintegrering – ett verktyg som används för att flickor och pojkar, män och kvinnor, ska ges samma möjlighet att ta del av resurser. Kunskap och kompetens ska tillvaratas likvärdigt i det regionala utvecklingsarbetet.

GRÖNA TRÅDEN PÅ KULTUROMRÅDET

Regionalt utvecklingsarbete är komplext och kräver många aktörers delaktighet. Olika sakområden har sina särskilda förutsättningar och verktygen i Gröna tråden behöver anpassas efter dem.

KULTURPLANENS INTRESSENTANALYS OCH DIALOGMODELL

Kulturplanen ingår i Region Kronobergs forum kopplade till Gröna Kronoberg. Under året arrangeras tre återkommande möten. Regiondagarna, vårforum och höstforum är arenor där länets utvecklingsaktörer kan delta och påverka utvecklingen oavsett vilket område de representerar. Vid behov kan även särskilda möten som fokuserar på kulturfrågor arrangeras, till exempel kulturforum.

KOMMUNERNA I KRONOBERG

I Kronobergs län ingår de åtta kommunerna Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö och Älmhult. Kommunalt forum är ett samverkansorgan och en mötesarena för dialog mellan Region Kronoberg och kommunerna i länet. Kommunala och regionala förtroendevalda med kulturansvar möts i Kommunalt forum – kultur. Kommunala och regionala tjänstepersoner med kulturansvar möts i kulturchefsnätverket.

DET PROFESSIONELLA KULTURLIVET

Det professionella kulturlivet består av professionella kulturorganisationer och de professionella kulturskapare som verkar inom, och utanför kulturorganisationerna. Dialog med kulturorganisationer sker på olika sätt beroende på hur de är organiserade. Kulturnämnden

möter kulturorganisationerna en gång per år för verksamhetssamtal. Dialog sker kontinuerligt med verksamheter som har politiskt tillsatta styrelser och styrgrupper. På tjänstemannanivå sker dialogen löpande för att genomföra kulturplanen. Dialog med de professionella kulturskaparna inom det fria kulturlivet i Kronoberg sker med hjälp av de strukturer som centrubildningar och nationella intresseorganisationer utgör. För att skapa bättre möjligheter för det fria professionella kulturlivet att delta i dialoger erbjuds arvode.

DET CIVILA SAMHÄLLET

På kulturområdet utgörs det civila samhället av till exempel föreningar som arrangerar, producerar eller tillvaratar kultur och studieförbund. Dialog med det civila samhället sker både med studieförbund och i vissa fall direkt med enskilda föreningar. Studieförbunden är en viktig dialogpart på regional nivå och kan agera röstbärare för det civila samhället genom att representera sina nätverk och medlemsorganisationer. För att skapa bättre möjligheter för det civila samhället att delta i dialoger erbjuds arvode.

REGIONSAMVERKAN SYDSVERIGE

Regionsamverkan Sydsverige är ett samarbetsorgan för de sex sydligaste regionerna i Sverige; Blekinge, Halland, Jönköping, Kalmar, Kronoberg och Skåne. De sex regionerna samarbetar inom områdena regional utveckling, infrastruktur, kollektivtrafik, kultur samt hälso- och sjukvård. Målet är att skapa en hållbar utveckling i Sydsverige, till förmån för hela landet. För att uppnå målet har Regionsamverkan Sydsveriges kulturutskott enats om ett kulturpolitiskt positionspapper.

AKTÖRER PÅ NATIONELL OCH INTERNATIONELL NIVÅ

På nationell nivå finns ett 50-tal myndigheter och statliga kulturinstitutioner. Kulturorganisationer med regionala uppdrag samverkar i olika utsträckning med myndigheter inom sitt konstområde. Inom Region Kronoberg sker samverkan med aktörer på nationell nivå bland annat genom kulturpolitisk dialog med kulturdepartementet. På tjänstemannanivå sker dialog med Kulturrådet i form av exempelvis samverkanskonferens och rundabordssamtal. På regional nivå sker även samverkan med Länsstyrelsen i Kronobergs län. Region Kronoberg ingår även i andra nätverk, till exempel Sveriges kommuner och landstings kulturchefsnätverk.

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Linnéuniversitetet har sitt säte i Kronoberg och Kalmar län. Region Kronoberg har en överenskommelse med Linnéuniversitetet och samverkar även med andra universitet och högskolor vid behov. Kulturorganisationer med regionala uppdrag har också samverkan med olika universitet och högskolor.

INVÅNARE OCH BESÖKARE

Den regionala kulturella infrastrukturen finansieras av länets invånare. Det är också invånare och besökare som tar del av och utövar kultur i Kronoberg.

För att ha en transparens gentemot samtliga intressenter används på Region Kronobergs kulturblogg kulturplan-kronoberg.se. Där kan intressenter ta del av arbetet som sker och få information om kommande dialoger.

KULTURPLANENS LÄRANDECYKEL OCH UPPFÖLJNING

De prioriterade utvecklingsområdena kommer att styra det regionala utvecklingsarbetet på kulturområdet 2018-2020 och kompletterar den ordinarie verksamhet och utveckling som sker. Kulturplanen beskriver vilka de övergripande målen är för varje utvecklingsområde och ger exempel på vad som ska hända under perioden 2018-2020. Varje år formuleras mer konkreta handlingsplaner. Det är möjligt att följa arbetet genom Region Kronobergs kulturblogg kulturplankronoberg.se.

Uppföljning av kulturplanens måluppfyllelse sker på övergripande nivå i enlighet med lärandecykeln för Gröna Kronoberg 2025 men även på andra nivåer:

- internt genom årsrapportering och i enlighet med indikatorer i Region Kronobergs budget, kulturplan och i kulturnämndens verksamhetsplan,
- för respektive kulturorganisation genom verksamhetsuppföljning och i verksamhetssamtal,
- på insatsnivå utifrån förändringslogik.

HÅLLBARHETSPERSPEKTIV

Hållbar regional utveckling innebär att tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Det innebär också att flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att nå inflytande i det regionala utvecklingsarbetet och få tillgång till samhällets resurser. Det regionala utvecklingsarbetet ska präglas av respekt för de mänskliga rättigheterna i enlighet med Region Kronobergs policy för lika möjligheter och rättigheter och den europeiska CEMR-deklarationen om jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

De aktörer som är med och bidrar till kulturplanens genomförande påverkar var och en den hållbara utvecklingens tre dimensioner – den sociala, den

ekonomiska och den ekologiska. Särskild uppmärksamhet riktas mot några områden inom den sociala dimensionen där det råder ojämlikhet – barn och unga, mångfald, jämställdhet och tillgänglighet. På så vis kvalitetssäkras allt utvecklingsarbete som genomförs inom ramarna för kulturplanen utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Det innebär att ett resonemang förs kring vilka perspektiv som ska prioriteras, i vilket sammanhang och med vilka konsekvenser.

Region Kronoberg har ett miljöprogram som syftar till att bidra till hållbar utveckling både ekologiskt, ekonomiskt och socialt. En miljömedvetenhet ska präglar arbetet, vilket exempelvis kan innebära att välja klimatsmarta transporter eller el från förnybar energi.

EKONOMISKA VERKTYG FÖR ATT GENOMFÖRA KULTURPLANEN

Region Kronoberg har ekonomiska verktyg för att främja en god tillgång till kultur för länets invånare och uppnå målen i kulturplanen. Även andra aktörer på nationell, regional och kommunal nivå erbjuder finansieringsmöjligheter som kan bidra till att uppfylla de regionala kulturpolitiska målen.

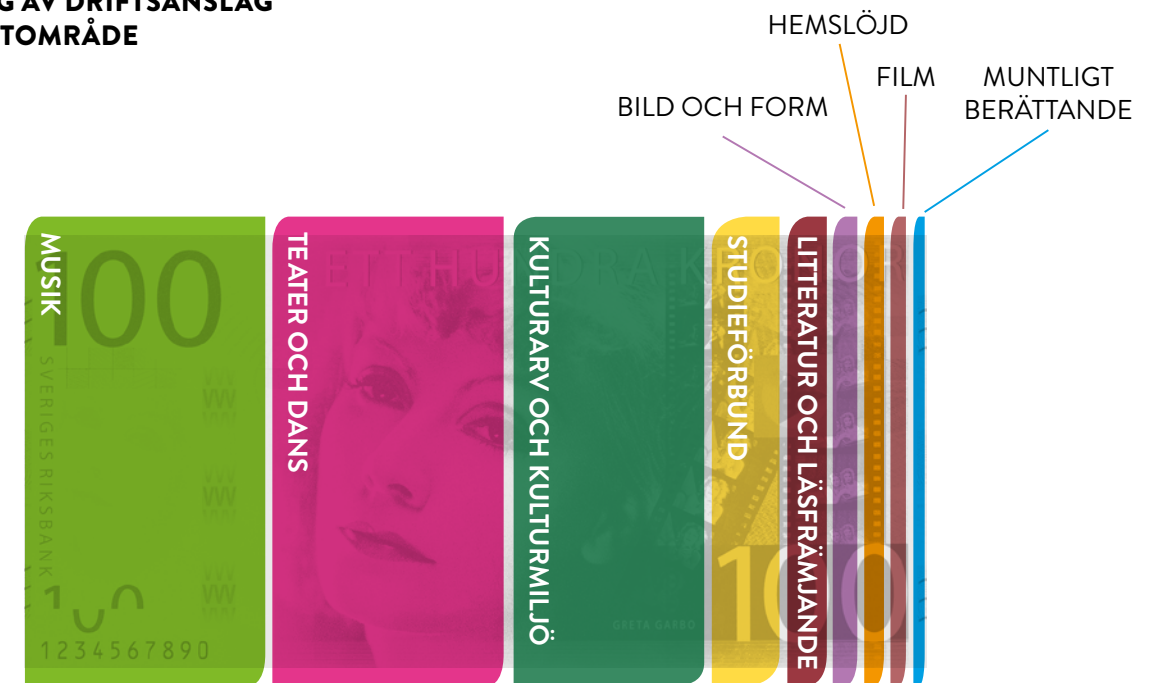
Region Kronobergs fullmäktige beslutar årligen om kulturnämndens rambudget. Kulturnämnden fördelar både rambudgeten från fullmäktige och statsbidrag till regional kulturverksamhet i enlighet med den statliga förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

FÖRDELNING AV KULTURNÄMNDENS BUDGET 2017

REGIONALA UTVECKLINGSMEDEL, CROWDCULTURE, KULTURPRISER OCH STIPENDIER

FÖRDELNING AV DRIFTSANSLAG EFTER KONSTOMRÅDE

Bilden visar hur kulturnämndens driftsanslag fördelas mellan konstområden. Det är viktigt att komma ihåg att bilden är en förenkling då en verksamhet kan arbeta med flera konstområden. Ett exempel är Kulturparken Småland. Deras driftsanslag visas här under Kulturarv och kulturmiljö, men de är även verksamma inom Bild och form. Läs mer om förutsättningarna för de olika konstområdena i fördjupningen Den kulturella infrastrukturen i Kronoberg.

Driftsanslag - används för att garantera en stabil regional kulturell infrastruktur.

Regionala utvecklingsmedel - används för att stötta större, strukturförändrande utvecklingsinsatser i linje med kulturplanen, till exempel uppdrag och projekt.

Regionala tillväxtmedel (1:1-medel) - används för utvecklingsinsatser som bidrar till genomförandet av Gröna Kronoberg 2025 och beslutas av Region Kronobergs regionala utvecklingsnämnd.

Crowdculture - ett mikrofinansieringsverktyg för mindre kulturinitiativ som kombinerar privata och offentliga medel.

Kulturpriser och stipendier – delas ut varje år för att förbättra professionella kulturskapares möjligheter att verka i länet och uppmärksamma personer som genom sin verksamhet gjort en förtjänstfull kulturell insats i Kronoberg.

Scenkonstsubventioner - används för att utöka möjligheterna för barn och unga att uppleva professionell scenkonst. Scenkonstsubventionerna riktar sig till länets kommuner och samordnas av Regionteatern Blekinge Kronoberg.

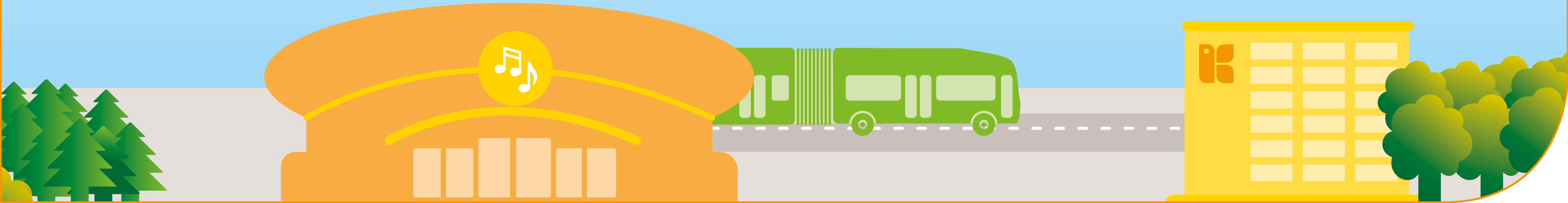
BUDGET 2017, TKR

ORGANISATIONER INOM KULTURSAM- VERKANSMODELLEN											DELSUMMA
STATSBIDRAG	6 938	13 749	*13 137	*BLEKINGE	*BLEKINGE	650	*KALMAR	301	209	106	35 090
REGIONALT ANSLAG	10 908	8 732	11 627	2 793	231	805	985	324	490	1 278	38 174
KOMMUNALT ANSLAG	6 815	3 025	4 932			75			837	970	16 654
KOMMUNER	VÄXJÖ, ALVESTA	VÄXJÖ	VÄXJÖ			VÄXJÖ			LJUNGBY, ÄLMHULT	LJUNGBY	

ORGANISATIONER MED REGIONALT ANSLAG										DELSUMMA
REGIONALT ANSLAG	305	85	55	176	181	1 045	1 836	8 081	1 445	13 209
KOMMUNALT ANSLAG	2 026	175		230		777	150	5 379	50	8 787
KOMMUNER	VÄXJÖ	VÄXJÖ		VÄXJÖ		LJUNGBY, MARKARYD, TINGSRYD, UPPVIDINGE OCH VÄXJÖ		SAMTLIGA KOMMUNER I KRONOBERG	LJUNGBY	

STATSBIDRAG TOTALSUMMA:	35 090 TKR	REGIONALT ANSLAG TOTALSUMMA:	51 383 TKR	KOMMUNALT ANSLAG TOTALSUMMA:	25 441 TKR
-------------------------	------------	------------------------------	------------	------------------------------	------------

* För de verksamheter i kultursamverkansmodellen där det regionala huvudmannaskapet delas har följande administrativa uppdelning gjorts mellan huvudmännen: Regionteatern Blekinge Kronoberg; Region Kronoberg; Biblioteksutveckling Blekinge Kronoberg och Dans i Sydost: Region Blekinge; Reaktor Sydost: Landstinget i Kalmar län.

KULTURPLANENS RELATION TILL ANDRA STRATEGIER

Att arbeta utmaningsdrivet kräver samverkan mellan olika aktörer och politikområden. Kulturområdet samverkar främst med områdena samhällsbyggnad, näringsliv, kompetensförsörjning och skola, folkhälsa samt vård och omsorg. I samverkan med andra politikområden kan det finnas målkonflikter. En förutsättning för framgångsrik samverkan är att synliggöra ömsesidig nytta och måluppfyllelse.

I samverkan med andra politikområden ansvarar kulturpolitiken för att uppfylla kulturpolitiska mål. Kulturen kan också ha effekter på andra områden. Ett exempel på detta är konstnärlig gestaltning i vårdmiljöer där det kulturpolitiska målet är att kulturen ska nå invånarna, stimulera visuellt och intellektuellt samt skapa arbetstillfällen för professionella kulturskapare. Det hälsopolitiska målet är en god hälsa hos befolkningen.

Gröna Kronoberg 2025 och dess understrategier, vägleder utvecklingsarbetet i regionen. Region Kronobergs utmaningsdrivna arbetssätt gör att understrategierna har tydliga kopplingar till varandra. Detta skapar bättre förutsättningar för samverkan mellan politikområden.

TRAFIKFÖRSÖRJNINGSPROGRAMMET

Trafikförsörjningsprogrammet beskriver den trafik som ska erbjudas invånare och besökare i Kronoberg. En god kollektivtrafik är organiserad så att återkommande behov och sysslor är lätta att hantera, för alla. Att ta sig till och från jobb och skola, handla mat, umgås med vänner och släkt, hämta barn, motionera och delta i föreningsliv eller kulturaktiviteter är exempel på detta. När det gäller kollektivtrafikförsörjningen inom kulturområdet är möjligheterna för barn, unga och vuxna att ta sig till och från kulturverksamhet av vikt samt möjligheten till ökad trafik vid större evenemang.

KULTURMILJÖSTRATEGIN

Länsstyrelsen har i samverkan med Kulturparken Småland, Region Kronoberg, Kulturparken Småland, länets kommuner och andra aktörer på kulturmiljöområdet tagit fram Förnyat kulturmiljöarbete – Kulturmiljöstrategi för Kronobergs län 2016-2020.

Syftet med strategin är att nå en förankrad och gemensam plattform för det långsiktiga kulturmiljöarbetet i Kronoberg.

INNOVATIONSSTRATEGIN

Innovationsstrategin syftar till att öka länets konkurrenskraft och behandlar bland annat behovet av höjd innovationsförmåga i länet. Kultur, kulturmiljöer och professionella kulturskapare har en viktig roll för innovativ utveckling. Kreativa människor och företag bidrar till kreativa processer. Det kan i sin tur bidra till samarbeten i nya gränssnitt och lägga grunden för utveckling av innovationer inom både den privata och den offentliga sektorn i regionen.

BESÖKSNÄRINGSSTRATEGIN

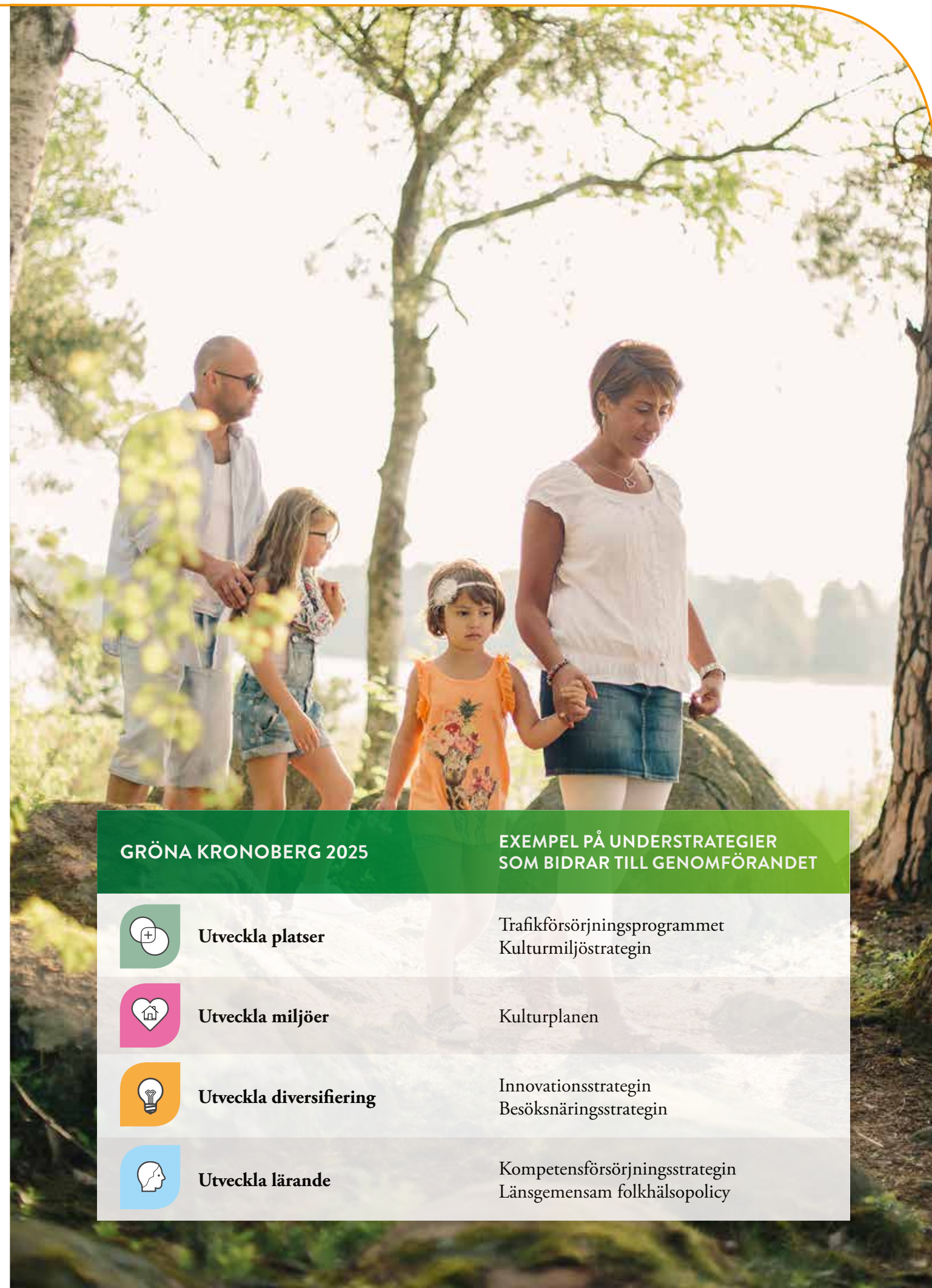
Småland som varumärke är starkt och landskapet finns tydligt skildrat i musik, film och litteratur. Besöksnäringens strategin syftar till att öka besöksnäringens roll som näring i länet. En gemensam webbplats, Visit Småland, har lanserats för besöksnäringen i Småland. Den innebär gemensam marknadsföring för kulturaktörer och ökar därför tillgängligheten till länets kulturupplevelser. Kronobergs län har flera platser och kulturmiljöer som har potential att utvecklas ytterligare som besöksmål, till exempel kopplat till det muntliga berättandet och bild och form.

KOMPETENSFÖRSÖRJNINGSTRATEGIN

Kompetensförsörjningsstrategin syftar till att vägleda samverkan inom arbetsmarknad, kompetensförsörjning och utbildning. Arbete sker bland annat inom det regionala kompetensplattformsuppdraget. Här är folkbildningens aktörer betydelsefulla, inte minst för att lyfta fram perspektiv kring det livslånga lärandet och det fria bildningsarbetet.

LÄNSGEMENSAM FOLKHÄLSOPOLICY

Folkhälsopolicyn syftar till att skapa goda förutsättningar för en god och jämlik hälsa för länets befolkning. Barn och ungas uppväxtvillkor är ett särskilt prioriterat målområde för det länsgemensamma folkhälsoarbetet och kulturen har en betydelsefull roll i arbetet.

GRÖNA KRONOBERG 2025

EXEMPEL PÅ UNDERSTRATEGIER SOM BIDRAR TILL GENOMFÖRANDET

Utveckla platser

Trafikförsörjningsprogrammet
Kulturmiljöstrategin

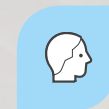
Utveckla miljöer

Kulturplanen

Utveckla diversifiering

Innovationsstrategin
Besöksnäringensstrategin

Utveckla lärande

Kompetensförsörjningsstrategin
Länsgemensam folkhälsopolicy

REGION KRONOBERG 2017

Antagen av regionfullmäktige 2017-11-08

LAYOUT

Länge Leve Kommunikation 2017

OMSLAGSBILD

Goldberg Variations – ternary patterns for insomnia
(produktion Andersson Dance, Scottish Ensemble,
Nordberg Movement, Regionteatern Blekinge
Kronoberg och Riksteatern)
Foto: Hugh Carswel

REGION
KRONOBERG

REGIONAL KULTURPLAN FÖR KRONOBERGS LÄN 2018–2020

REGION KRONOBERG, 351 88 VÄXJÖ | TELEFON: 0470-58 80 00 | E-POST: REGION@KRONOBERG.SE

WWW.KULTURPLANKRONOBERG.SE